

TEGN

TIDSKRIFT OM OG MED TEGNESERIER

Nr.3 1990 Kr. 35,-

DICK TRACY!

-Når tegneserie
blir film
-Flopp eller
genistrek?

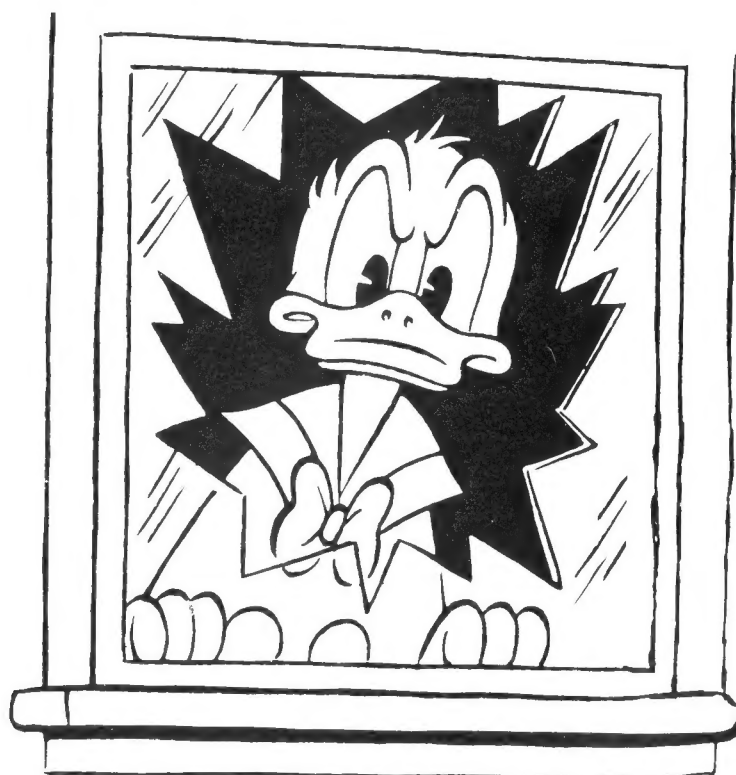
KNØTTENE ER 40 ÅR!

-Men hva er Knøttene?
-Livsvisdom eller
kristendom?

Knut Nærum
med Galleri Nærum i TEGN!

Donald Ducker opp overalt

© 1984 THE WALT DISNEY COMPANY

Store overraskelser i
DONALD DUCK & Co
– hver tirsdag!

§ HJEMMET-Serieförlaget

MED GLØDENE KULL MOT MAGEN ...

Seidmennene på Skrattekjær tortorureres mer «seriøst» enn hvordan sadismen i Semics skrekktegnaserier framtrer. Man aksepterer vold fordi den står i en litterær sammenheng, og dessuten er Snorre finkultur.

TEGNs redaktør er inne i de vanskelige 40-årene. Han (dvs. jeg) er som andre eldre mennesker blitt tilbakeskudende. Vi (journalistisk flertall, dvs. han, dvs. jeg) tenker tilbake på sin barndom, da vår kjæreste lesning var Donald og Snorre.

Den som nå vender en nostalgisk leder om Donald, vender forgjeves. Det er Snorre det skal dreie seg om.

Jeg vokste opp i kjølvannet av den store debatten om vold i tegneserier i 50-årene. Den førte som kjent til at forlagene i USA innførte selvsensur, den såkalte Comics Code. Dette førte til at volden stort sett forsvant fra amerikanske tegneserier, noen man merket også på det norske markedet. Debatten nådde også vårt land.

Mitt opphav var oppmerksomme på problemet. De var glad for at deres sønn ble spart for voldelige serier. Donald stilte de seg langt mer positive til enn mange andre foreldre. Men de var også opptatt av at den håpefulle skulle tilegne seg litt finkultur. Dette var bak-

grunnen for at jeg i en alder av 7 år kastet meg over Snorre.

Her leste jeg med stor interesse om Tormod Kolbrunarskald som etter slaget på Stiklestad trakk en pil ut av brystet og så at det satt fast blodige biter av hjertet på den. Jeg leste også om han som ble så

voldsskildringer lettere hvis de står i en "riktig" sammenheng. Derfor kommer en del tegneserier dårlig ut hvis man underkaster dem en kritisk analyse. Argumentet om at volden må stå i en sammenheng, er ikke ueffent. Imidlertid gjør en voldscene et sterkt inntrykk uansett

hvilken sammenheng den står i, og det er ikke alltid leseren er seg sammenhengens bevisst. Sjuåringen Jon Gisle var nok mer opptatt av blodet og innvollene enn av den litterære kvalitet på Snorres verk.

Vi som er opptatt av tegneserier, vil ofte forsvare seriene for enhver pris. Vi er vant til at mediet som sådant angripes som mindreverdig, og dermed går vi i forsvars-

posisjon. Det spørres om vi ikke burde være både mer selvbevisste på mediets vegne og samtidig mer kritiske til hvordan det brukes. Man må ikke forsvare volden fordi om man ønsker å forsvare mediet. Og det er ikke lurt å gripe til argumentet "seriøs sammenheng" så ofte at argumentet blir utvannet. Vi som skriver om tegneserier, bør vise en mer kritisk holdning til de enkelte seriene i framtiden.

Jon Gisle

hardt skadet i slaget på Re at han krøp rundt med innvollene slepende etter seg. Og om mannen som ble henrettet ved at man klemte et fat med glødende kull mot magen hans så den sprakk. For ikke å snakke om seidmennene på Skrattekjær. Det var også en henrettelse; de ble plassert i vannet ved fjæresjø, og så døde de langsomt mens havet steg.

Vold. Men akseptert fordi den står i en litterær sammenheng, og fordi Snorre altså er finkultur.

Det er vanlig at man aksepterer

Kong Olav Den Hellige døde under slaget på Stiklestad, drept av tre menn. Tegning av Halfdan Egedius

TEGN

Nr. 3 (17) - 1990 - 5. årg.

Innhold:

Leder: Med glødende kull mot magen	3
TEGN i Tiden:	
Nytt fra forlagene	6
Reaksjoner	8
Kollisjoner	9
Allusjoner	11
Sanksjoner	12
Dick Tracy — klassisk serie blir film	14
Knøttene i 40 år: Søndagsskole eller livssyn?	20
Knut Nærum — Ekte sofaradikaler står frem	26
Galleri Nærum	30
Bomann: Om selvbedrag og skiturer	34
Dagens Næringsliv:	
And i avisen	34
And i data	35
Anmeldelser — kritikk, ros og slakt	36
Prosjektstøtte for tegneserier	42
Kong Hassan — serie som propaganda	44
Chr. Nielsen — inn bakvegen til de respekterte	46
Støtt kampen mot...eh...eh...	51

TEGN utgis av TEGN A/L
Postboks 162, 1473 Skårer
TEGN utkommer kvartalsvis.
TEGN utgies med støtte
fra Norsk Kulturråd.
ISSN 0801-6879

Redaksjon:

Jon Gisle — redaktør
Tor Sandberg — red.sekretær
Finn Bjørklid — tekn. ansv.
Mock Duck — filosofi
Tore Feiring — annonsesjef
Tor Ødemark — økonomiansvarlig

TEGN ©™ skrives og referes til
med store bokstaver.

Layout: Finn Bjørklid

Produksjon: Quark Xpress og
Illustrator88/laserprint
Repro: Sandvig
Trykkeri: Sandvig, Askim

Annonsering i TEGN:

Kontakt annonseansvarlige Tore
Feiring tlf.: (før 16.00) 09/88 10 62
(gjelder også Finn Bjørklid)
eller (etter 16.00) 09/88 50 79
TEGN har tilgang på avansert
teknisk produksjonsutstyr og er
behjelpelig med utforming om
ønskelig.

Abonnement på TEGN: se side
50-51. Biblioteker kan kontakte
Biblioteksentralen for spesialtilbud.

T • E • G • N

i Tiden

Albummarkedet stagnerer. Tendensen vi har merket de senere årene, blir tydeligere og tydeligere.

Cappelen, som satset utelukkende på album, og som opprinnelig satset sterkt, har nedlagt sin tegneserieavdeling. Hjemmet har ingen album i høst utenom de som kommer i forlagets seriebokklubb. Bladkompaniet har alltid vært forsiktig med albumutgivelser, og utgir ett eneste album i løpet av høstmånedene. Semic er det eneste forlaget som fortsatt satser en del på album.

Det har nylig vært bokmesse i Frankfurt. På denne messa, som er den største i sitt slag i verden, er selvfølgelig også tegneserieforglagene fra mange land representert. Forlagsfolk som var i Frankfurt i år, sier at det er en tendens også ute i Europa at de store forlagene satser mindre på album. Unntaket er Les Humanoïdes Associés, og dessuten fins det interessante albumutgivelser på enkelte mindre forlag. Én konkret og interessant nyhet kan vi forresten bringe: Det kommer et nytt Asterix-album i 1991, visstnok på høstparten. Den norske oversettelsen vil foreligge nesten samtidig med den franske originalen.

Heftemarkedet holder

seg i Norge, og noen blader har en pen framgang. Imidlertid er det tvilsomt om omsetningen av hefter øker slik at den oppveier omsetningsnedgangen for albumene.

Bladkompaniet

Python redigeres nå av Dag Kolstads nystartede firma Norsk Strek, men ut-

neholder stoff som er sendt inn av amatører. Også dette bladet er i ferd med å bli en suksess. Både norske og svenske tegnere sender ting inn til bladet, og det er dukket opp flere talenter som kan komme med interessante ting i framtiden, sies det i redaksjonen.

Tommy og Tiger'n øker

re, bortsett fra at den minner litt om Elsie Segar, mannen som opprinnelig skapte denne råbarkede sjømannen en gang i mellomkrigsårene. Norske lesere kan stifte bekjentskap med denne spennende tegneren i *Strip* nr. 2. *Strip* tar mål av seg til å bli et blad hvor man samler humoristiske serier av det mer spesielle slaget. Og det blir også stoff omkring tegneserier: I nr. 3 kommer et eksklusivt intervju med Gilbert Shelton!

Redaksjonen av *Rødt, hvitt og rått*, det norske skrekkmagasinet, har inngått et samarbeid med Bladkompaniet. Bladet skal fortsatt være styrt av de tegnerne som lager det, men tegnerne ønsket å utgi det i redaksjonelt samarbeid med et forlag. Også dette bladet viser at det stadig gror fram norske talenter. Bladkompaniet antyder at man kan komme til å satse mer på realistiske norske serier i framtiden.

Eneste album fra Bladkompaniet denne høsten blir *Greve Duckula*.

Hjemmet

Gutenberghus-gruppen, som Hjemmet er en del av, har kjøpt Bamse-forlaget for en tid siden. Til nå har forlaget vært eid av Bamses skaper, Rune Andreasson, mens Bladkompaniet har utgitt serien på lisens de senere årene.

I november kommer et nytt bind av *Donald Duck fra dag til dag*, denne

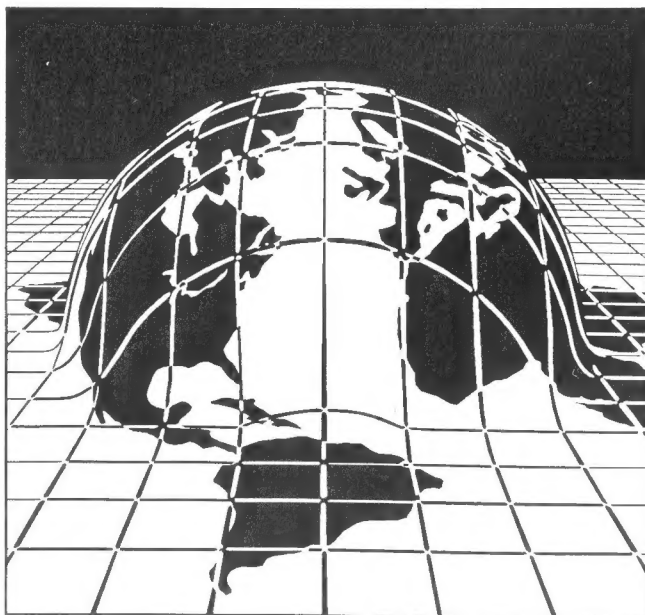
NYTT FRA FORLAGENE

Stagnasjon i albummarknaden

gis selvfølgelig fortsatt av Bladkompaniet. I skrive- de stund er salget av det ordinære *Python* oppe i 38 000; i tillegg selger den svenske utgaven av bladet 23 000, og det fins også en finsk utgave. Som mange vet, utgis det også et *Python Spesial* som kommer fire ganger i året og som for en stor del in-

nummer for nummer, og også *Conan* går utmerket. Fra nyttår vil bladet komme ut hver måned, og man vil forsøke å plukke ut de beste seriene av de beste Conan-tegnerne.

Underground-tegneren Bobby London har overtatt *Skipper'n*. Hans stil er annerledes enn nesten alle tidligere Sipper'n-tegne-

T•E•G•N

i Tiden

gang med avisstriper fra 1942. Al Taliaferros stripes er interessante tidsdokumenter, ikke minst de som ble til under krigen. Dette bindet er interessant også på grunn av det som ikke er med. Noen stripes fra tiden rundt japanernes angrep på Pearl Harbor (det var det som utløste USAs inntreden i den annen verdenskrig) er ikke tatt med. Grunnen er at Donald ble så rasende over det japanerne gjorde, at han lot sinnet gå ut over forstanden. Disney ønsket ikke å publisere disse episodene i en bok som ikke er en historisk-kritisk utgivelse.

Ellers kommer de vanlige juleheftene fra Hjemmet, samt et Asterix-julehefte. Dette inneholder historier som ikke er oversatt til norsk før.

Semic

holder stand på albumfronten, selv om satsingen er noe forsiktigere enn før. *Alvefolket* nr. 18 kommer i slutten av oktober, men mer interessant er nok en annen utgivelse som er på markedet samtidig, nemlig det sjuende *Spirit*-albumet på norsk. Dette er et jubileumsalbum i anledning

Spirits 50-årsdag. Albumet inneholder et bredt utvalg av *Spirit*-historier og skal vise den store spennvidden hos mesteren Will Eisner. Blant annet er den aller første *Spirit*-historien med, og også en serie om *Spirits* opprinnelse, som ble tegnet så sent som i 1966. Eisner selv har for lengst sluttet med *The Spirit*, men i en alder av 73 år er han still going strong, og han har laget et nytt originalcover til denne utgivelsen. Albumet inneholder også en grundig Eisner-artikkel av den danske tegneserieeksperten Anders Hiorth Jørgensen.

Andre albumutgivelser fra Semic denne høsten er *Viggo* nr. 3 (*Fatale oppfinnelser*) og *Blåjakene* nr. 2 (*Blåjakkene går i vannet*), begge med november som utgivel-

sesmåned. Da kommer også *Sprints barndom*, som er en samling av ensidere. Enkelte observante lesere vil vite at smakebiter av albumet er presentert i *Billy* tidligere i år. Ikke mindre enn 38 album av *Sprint* er dermed utgitt på norsk (nr. 37 er på markedet når dette leses).

Og så er det tid for julehefter også fra Semic. Her kan vi særlig nevne *Snekker Andersen og julenissen* av Arild Midthun, tegnet etter Alf Prøysens fortelling. Ellers kommer det julehefter med Tom & Jerry, Postman Pat og Tommy og Tiger'n.

Semic satser stadig på sin serie med album omtegnet i pocketformat. Mange vil nok synes at det lille formatet øver brutal vold mot seriene, men det kjøpende publikum ser

ut til å mene noe annet. Pocketbøkene selger nemlig bedre enn forlaget hadde ventet.

Cappelen

har altså nedlagt sin tegneserieavdeling, og vi kan i høyden vente sporadiske utgivelser derfra for framtiden. Høstprogrammet inneskrenker seg til to utgivelser, men de er til gjengjeld interessante. Kjell E. Midthuns *Fantomus og tronarvingen*, som noe misforstått er utgitt av forlagets barneavdeling, er i salg nå i oktober, og er anmeldt annetsteds i dette nummer av TEGN. Den andre utgivelsen vi venter på, er Annie Goetzinger og Pierre Christins *Piken fra æreslegionen*.

Jon Gisle

Til Stockholm på en mandag?

Storstockholms Seriefrämjande har møte første mandag i hver måned. Her er programmet for tiden som kommer:

5. november:

"Hva kan man lære av Donald Duck?" Daniel Atterbom tar for seg Carl Barks og Don Rosa.

3. desember:

"Superhelter" ved Magnus Knutsson.

7. januar:

Bladet *Svenska serier* ved Mats Jönsson og Daniel Atterbom.

Alle møtene finner sted i Kungsholmsstrand 135B og begynner kl. 19.

Ta buss nr. 59 til Fridhemsgatan eller T-bane til Fridhemsplan.

T•E•G•N

i Tiden

REAKSJONER

Jeg vil ikke anbefale narkotika,
sprit, vold eller pur galskap til noen.
Men meg har det alltid hjulpet.
—Hunter S. Thompson

Fantomet mot Forbrukerrådet

Ånden som går fikk en ny og uberegnelig fiende i år. I september gikk nemlig vårt hjemlige forbrukerråd til aksjon mot hodeskallgrottens beboer.

Utgangspunktet for det hele var en reklamesnutt for Fantomet som ble sendt rundt i flere nær-radioer rundt omkring i som-

mer. Der ble det på en svært så realistisk måte skildret et invasjonforsøk i Bengal. Enkelte lyttere trodde det dreide seg om krigstilløp i et virkelig land. Dessuten benyttet man store reklameplakater spredt rundt i Oslo som med krigstyper forkynte at INVASJON I BENGAL. «Der også?» var den jevne Oslo-borgers reaksjon...

Det er da nettopp formen på reklameinnslaget forbrukerrådet har reagert på. Der mener man det er

Dødsfall i jungelen

Høsten fikk en pangstart da Dagbladet kom med følgende overskrift: "Fantomet DØR".

Ja, du leste riktig. Og morderen er ingen ringere enn Fantomet-forfatteren Lee Falk. Til overmål er drapet på det 21. Fantomet grundig og kaldblodig planlagt flere år i forveien.

Den som avslører den grusomme planen, er Peder Halland ved det svenske Seriemuseet.

— Jeg kjenner Lee Falk personlig, og han fortalte meg dette for flere år siden, hevder Halland. Det er Fantomets sønn, Kit, som skal overta. Han

og hans tvillingsøster Heloise ble født i 1979, og de blir ett år eldre for hvert år. Dette syns kanskje leserne er en selvfølge, men det er det ikke i tegneserier. Følgelig tar det noen år før Kit blir gammel nok til å ta sete på Hodeskalletronen. Han og søsteren må blant annet til USA for å få seg en college- og universitetsutdannelse.

Så blir Fantomet dødelig såret, og Kit og Heloise blir tilkalt fra USA. Ved farens dødsleie sverger Kit Fantomet-eden og tar på seg dødningshoderingen. Dermed har det 22. Fantomet overtatt, og verden er klar for det 21. århundre.

Jon Gisle

Morristown

Man brukar aldrig veta när han kommer,
Man anar aldrig när han skall slå till.
Dom gamla som har sett det några gånger
Dom säger at han kommer när han vill.
Och så en kväll finns han där,
På gatorna i Morristown.

Han kommer sent om natten in på krogen
Som ligger i dom fattigas kvarter.
Han sitter alltid vid det runda bordet
Där ingen annan nån'sin slår sej ner.
Så frågar han om det som hänt
På sistone i Morristown.

Han lyssnar och han nickar och han leker
Med kranieringen på sin ena hand.
Så böjer han sej sakta fram och smeker
Längs ryggen på sin jättelika varg.
Så går dom ut och slukas upp
Av dimmorna i Morristown.

Och ryktet ffar på vingar genom staden
Att manden och hans varg harr kommit dit.
Man vet att innan natten möter dagen
Skall någon ha förvandlats till ett lik.
För det är så det brukar gå
När han far in till Morristown.

När solens första strålar bryter natten
Får ordningsmakten sina direktiv.
Det flyter en förvriden kropp i vattnet,
En mördare har pliktat med sitt liv.
En säng står tom på stan's hotell
I gryningen i Morristown.

Björn Afzelius

Fra albumet «Riddarna kring
runda bordet», Björn Afzelius,
©1987 Werner Bros.

denne måten.

Det har ikke lyktes TEGN å få en kommentar fra Kit Walker angående denne saken. Sist vi ringte Bengal fikk redaskjonen beskjed om at herr Walker var i ferd med å slå tilbake fiendtlige styrker på sin meget virkningsfulle måte.

Tor Sandberg

T•E•G•N i Tiden

KOLLISJONER

COMICS '90

Lee Falk og Don Martin i Göteborg

**I høst ble messen
Bok & Bibliotek i
Göteborg arrangert
for sjette år på rad.
13.-16. september
kunne man besøke
både Nordens
største bokmesse
og Comics '90.**

Fredag var det et symposium, "Hur rolig får man vara?", hvor Don Martin og Leif Zetterling foreleste. Sture Hegerfors og Lasse Åberg fra Svenska Serieakademin ledet symposiet. Don Martin er noe uvant med slike arrangement, men han er nærmest blitt en legende med sine hu-

*Edderkoppen
vandret rundt
som en vanlig
mann blant
16 000
besøkende.*

morserier blant annet i Mad, og mange var møtt fram bare for å se denne merkelige mannen.

Det kan bli ganske slitsomt å besøke en så stor utstilling som en slik messe er. Ca. 16 000 mennesker var innom på lørdagen, og da var det ganske så trangt til tider. Det var selvsagt de to eldre serieskaperne Lee Falk (78) og Don Martin (59) som var de store trekkplastrene i år. Lee Falk skapte Fantomet i 1936 og har siden skrevet manus for denne figuren.

Fantomet i fokus

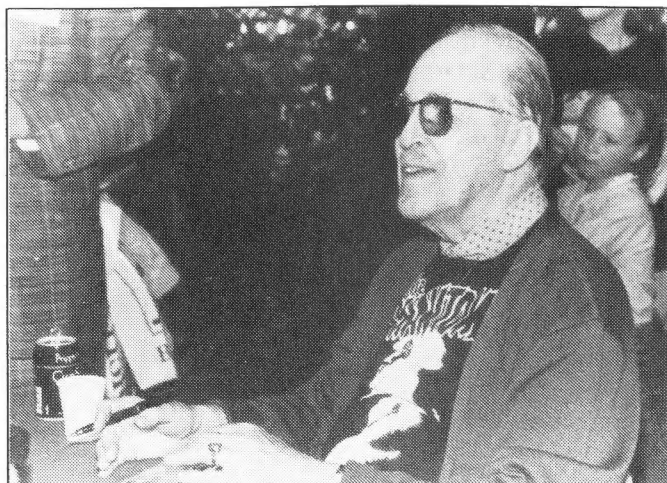
I Sverige feiret Fantomen-bladet 40-årsjubileum, og dette ble markert med en ekstra utstilling. Man hadde rigget i stand selveste Hodeskallegrøtten slik at de som ville kunne stikke innom og hilse på Fantomet og skrive navnet sitt i

gjesteboka. Det var også laget T-skjorte og opptrykk av første-utgaven, samt en bok til 150 kroner, *Fantomen. Krönika över en vandrande vålnad*, som Lee Falk signerte. At dette var populært, viste den enorme køen av fans.

Ellers var en rekke originaltegninger stilt ut av mange Fantomet-tegnere. Man hadde vært nøyse med opplysninger om når de enkelte tegnerne har vært aktive, og siden dette er facts som kan være av interesse for TEGNs lesere, trykker vi en liten tabell over tegnere i tilknytning til denne reportasjen.

Atlantic Förlags AB hadde laget en spesialutgave av bladet DON MARTIN nr. 9/1990 i et nummerert opplag på 100. Dette kunne man stille seg i kø for å kjøpe og få signert av Don Martin selv. Dessuten var nummeret på bladet også et nummer i et lotteri hvor man kunne vinne en originaltegning.

Atlantic Förlag er utgiver for både Pandora Press og Epix RSR. Disse

*Den nå 78 år gamle
Lee Falk satt utenfor
Hodeskallegrøtten og
signerte den svenske
Fantomet-boken.*

T•E•G•N

i Tiden

Horst Schröder viser Don Martin noen av sine utgivelser. Til venstre den oppsiktsvekkende forsiden på Epix nr. 9/1990, som Horst Schröder lagde som en etterlysning av sin sønn!

Fantomet-tegneren Knut Westad besøkte utstillingen om ånden som går inkognito, men ble gjenkjent av blant andre "amatørserieforlegger" Dankert Ørstein.

delte da også monter under utstillingen. Don Martin hadde god anledning til å titte på de øvrige produktene, og sjefen for Epix RSR, Horst Schröder, var en av dem som villig viste frem sine produkter. Schröder har skapt en del debatt i Sverige med sine utgivelser og er blant an-

Charley Christensen signerte sin mye omtalte Arne Anka.

net blitt anmeldt for å ha utgitt pornoserier, men er nå blitt frikjent.

Schröder vet å bruke utradisjonelle metoder, noe som går frem av Epix nr. 9 i år. Forsiden er en etterlysningsplakat av sønnen Leslie, som er bortført av moren og hennes nåværende mann. På baksiden av samme blad er det bilde av guttens mor og hennes mann samt opplysninger om disse. Selv om mange serieinteresserte vil kjøpe dette bladet, vil nok omslaget hemme omsetningen, da det har liten appell til vanlig publikum.

Det er alltid spennende å være på messebesøk, men det er et lite eventyr for en serieinteressert når så mye er samlet på ett sted: Fantomet-utstillingen, Semic Press AB, Atlantic Förlags AB, Epix RSR, Pandora Press, Metropolis, Goa Gängets Afär, Alpha Press, Satellitförlaget, Alvgångs Förlags AB, Alvgångs bok-handel, Carlsen Comics, Dolores Comics, Serieknallen, Seriemuseet, Svenska Serieakademien, Seriemagasinet, Hemmets Journal AB/Serieförlaget, Galago og Tago Förlag var der og fristet seriefreaks.

Semic hadde nok den kjedeligste utstillingen. Her kunne man få snakke med to av forlagets redaktører.

Jonas Darnell signerte sin serie Herman Hedning.

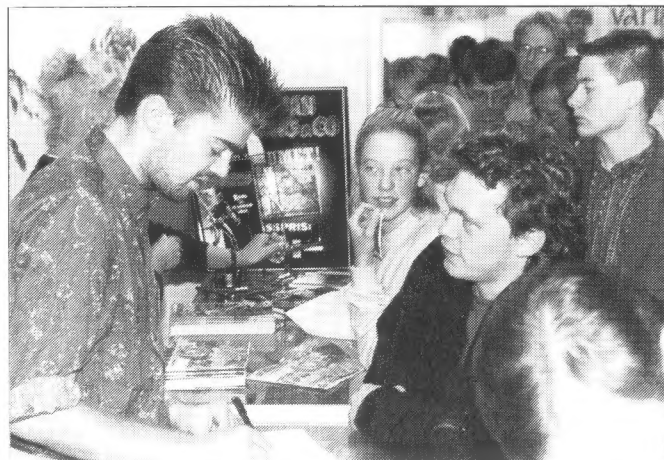
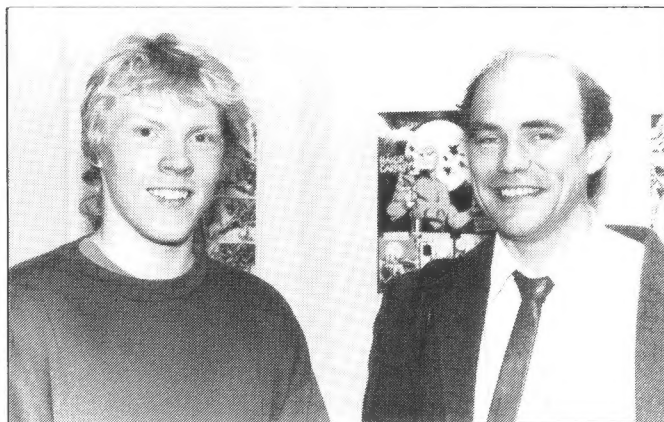
Satellitförlaget hadde hengt opp alle forsidene fra 1990 og oppfordret folk til å kåre årets beste omslag. Her kunne man også få kjøpt en rekke amerikanske blader foruten de svenske utgavene av superserier. Tago stilte foruten redaksjonen med blant annet tegneren av Arne Anka, Charley Chris-

Oversikt over en del Fantomet-tegnere

Ray Moore	1936-43
Wilson McCoy	1943-61
Seymour "Sy" Barry	1961-
Bertil Wilhemson	1970-79, 1986-88
Bzcan Eralp	1970-
Jalme Vallvé	1972-
Helner Bade	1975-
Georges Bessis	1976-86
Karl Leppänen	1977-
Knut Westad	1979-85
Hans Lindahl	1983-89
César Spadari	1986-
Romano Manglarano	
alias Felmgang	1988-
Carlos Cruz	1988-
Jean-Yves Mitton	1989

OBS! Denne lista er ikke fullstendig. Den baserer seg kun på de tegnerne som var representert på utstillingen under Comics '90.

T•E•G•N

i Tiden

tensen. Tago har utgitt denne serien i et eget album, og Charley signerte villig til dem som ønsket det. Han har nå sluttet med serien etter at Disney fikk det for seg at han misbrukte deres berømte and.

Jonas Darnell heter en annen svensk tegner som har tatt skrittet fra *Svenska serier* til blant annet å lage biserier i svenske Fantomen. Hans serie *Herman Hedning* kom nå som egen utgivelse. Leif Zetterling kom og signerte sitt nye album *Nils Holgersson flyger igen*, utgitt på Carlsen Comics. Her kunne man også se en masse andre nye album, blant annet Arild Midthun og Terje Nordbergs *Troll*, som på svensk heter *Trollungens äventyr*.

Göteborgs avdeling av Seriefråmjandet innbød også i år til nordisk serie-møte. 32 serie-venner, tegnere, forfattere m.m. var samlet i "trädgården" i Palm-huset. Programmet var veldig løst; det var bevertningen og det sosiale

Det nordiske seriemøtet 1990 fant sted i frodige og idylliske omgivelser i Palmhuset.

samværet som var det viktigste denne gang. Til ære for den polske gjesten Witold Tkaczyk foregikk presentasjonene på engelsk. Den norske ekspertten på undergrunnsserier, Dankert Ørstein, sikret seg plass ved siden av sin svenske kollega Ingemar Bengtsson. Dansken Kurt Østergård driver tegneserieavdelingen i Hortens Platebar; han er nå bosatt i Telemark. Mange av de svenske gjestene var tydeligvis amatørtegnere, og mye av praten gikk ut på å kommentere hverandres tegninger. Vi fikk også bekreftet at i hvert fall tre svenske lag hadde tenkt å stille i Comiquiz, Norsk Tegneserie-Forums årlige konkurranse i seriekunnskap.

Neste års messe i Göteborg finner sted 26.-29. september 1991.

Øyvind Braaten

Yves Chaland er død — 33 år gammel
Et ungt og dynamisk talent gikk tapt for verden da Yves Chaland omkom i en bilulykke i juli måned. Chaland fikk sitt gjennombrudd i «Metal Hurlant» med sin rockete Hergé-tegnestil; den klare linje.

ALLUsJONER

—Sjelen trenger bilder for å tenke.

Aristoteles

The Complete Robert Crumb

har nå kommet til sin femte bok, utgitt av Fantagraphics Books. Den dekker årene 1967-1969 da Robert Crumb fikk sitt gjennombrudd og ble det han selv foraktfullt i forordet kaller «Thee Famous, Thee Ultra-Hip R. Crumb... Ah, yes, they loved me - how they all loved me! I was floating in a regular sea of human love and attentions...». Derimot virker sex-seriene i boken temmelig ekle på fint papir over tyve år etter, og viser at også Den Store R. Crumb kunne lage temmelig svake ting rent tegnemessig mens han virret rundt i rus. Samtidig har boken noe av hans mest geniale serier; som «Lennore Goldberg and her Girl Commandos», serien som gjorde Crumb uglesett i feministbevegelser verden over. «Eggs Ackly in "Eyeball Kicks"» er en annen som omhandler to frekker kråker som rapper øyeneplene til folk. Til slutt er det horder av desperate mennesker som vakler rundt i gatene med to tomme kratere i hodet. Norsk pris er ca. 170 kr; og tittelen er selvsagt dekkende for perioden — Sex 'N' Drugs!

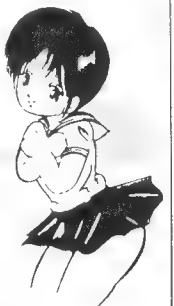

Japanerne slår til!

Her er en nyhet som kanskje kommer i seneste laget, men likevel:

Vår svenske kollega *Bild & Bubbla* melder at verdens største dagsavis, japanske *Yomiuri Shimbun*, skal arrangere en stor tegneseriekonkurranse. Man konkurre-

LIKER
JAPANERNE
ANDRE SERIER
ENN DE PIKANTE
MED STORE
ØYNE?

rer i to kategorier. I den ene er temaet "Mål", i den andre er emnevalget fritt. Det fins en juniorklasse for ungdom opp til 18 år og en åpen klasse hvor alle kan delta uansett alder. Innleveringsfristen for junior var dessverre allerede 15. oktober, men vi forstår det slik at ungdom godt kan delta i den åpne klassen. Her er fristen 31. oktober; vi regner med at poststampelets dato holder. Rosinen i pølsa: det vanker pengepremier på fra 5000 til 100 000 kroner!!

Adressen er:

The International
Cartoon Contest Section,
The Yomiuri Shimbun,
1-7-1 Otemachi,
Chiyoda-ku,
Tokyo 100-55,
Japan.

T • E • G • N i Tiden

Fantomet
klubben
som går
(figjan)...

Anda som går?

Fantomet på nynorsk er kravet fra Norsk Målungdom i disse dager. Daglig leder hos de nynorskvennlige, Ingar Arnøy, er optimist. Han håper på 10.000 eksemplarer av et spesialalbum om "anda som går" før jul.

Ingar Arnøy har allerede hatt flere møter med Semic og de Fantomet-ansvarlige der, Egil Lyder og Thomas Algård. Arnøy sier at ingenting er endelig avklart så langt, men han mener målungdommen er i stand til å tilfredsstille de kravene Semic har satt. Det er nemlig snakk om penger her. Semic har vært skeptiske til om utgivelsen av et nynorsk Fantom vil være god økonomi. Arnøy blåser imidlertid av dette argumentet.

—Vi håper på et opplag på 10.000. Målrøyrla teller 17-18.000 medlemmer og derfor burde det gå greit å få solgt ut hele opplaget.

Arnøy hvis replikker her er oversatt til bokmål (håper dette blir tolerert), regner med at man skal klare å få omsatt store kvanta Fantomet-album til foreningens ungdomslag. Planen er at det skal være de som skal stå for distribusjonen ut til hver enkelt nynorske Fantomet-leser.

—Bakgrunnen for vårt utspill er at ungene i dag ikke får lese tegneserier på nynorsk. Selv Vestlandet er rammet av "bokmålsveldet". Når ungene kommer hjem fra skolen, drikker de "melk" og leser "Donald Duck". Når ungene leker, foregår leken på pur bokmål. Det henter de fra TV. Mediabildet påvirker språket.

Et nynorsktalende Fantom

Pengene avgjør for Semic

—Vi tror ikke Fantomet vil tape prestisje ved at vi gir ut et nynorsk album. Det er kun det økonomiske aspektet vi er opptatt av.

Det sier Thomas "Fantomet-sjef" Algård hos Semic. Han stiller seg i utgangspunktet tvilende til om det er mulig å få avsetning på et nynorsk album med Fantomet. Hvis målungdommen klarer å overbevise ham om noe annet, vil ikke forlaget kvie seg for å gi ut et slikt album.

—Vi vil nå sette opp kalkyler på hvor mye vi må selge for at vi skal kunne tjene på dette. Generelt sett må vi selge rundt 4000 eksemplarer av et album for at det skal lønne seg, men det varierer veldig.

Algård sier at det slett ikke er umulig at man klarer å få ut albumet før jul hvis det blir til at man kommer til en ordning med målungdommen.

—Det selges jo også en del julehefter på nynorsk, på-

vil være en nødvendig motvekt til dette, mener Arnøy.

—Fantomet er populær. Derfor har vi valgt nettopp dette bladet. I motsetning til Donald er Fantomet mer for ungdom. Vi håper å kunne bevise med utgivelsen av et nynorsk album at det er et marked for nynorske tegneserier.

Arnøy regner med at også mange bokmålsfanatikere vil kjøpe nynorsk-albumet, iallefall hvis de også samler på Fantomet-utgivelser.

—Vi ønsker å vise at nynorsk passer til alt, ikke bare til dikt, teater og dyp filosofi,

peker han.

Noe navnebytte på Fantomet eller andre personer i serien anser Algård forøvrig som fullstendig uaktuelt. "Anda som går" vil det heller ikke bli snakk om.

—Tanken har av og til streift meg om ikke skurkene, visse stammer eller kanskje noen vimsete profesorer i Fantomet burde snakke nynorsk, men slik blir det ikke. Vi har ingen planer om å innføre en ordning med 25 prosent nynorsk i våre Fantomet-blader.

Albumet, hvis det da blir noe album, kan derfor bli et engangstilfelle.

—Det skulle forresten være gøy å se hvordan jungelordene framstår. TEGN lanserer herved følgende jungelord helt gratis:

"Når ein målmann går til åtak må sjølv Fantomet tale tungemålet hans Ivar Aasen."

Tor Sandberg

slik mange mener.

Målungdommen kommer imidlertid ikke til å insistere på navneskifter innad i "familien Fantomet".

—Jeg mener det var rett å foreslå at Donald Duck skulle kalles Ola Nebb da det ble snakk om nynorske Donald-blad. Når det gjelder Fantomet vil vi ikke stå på for å få til noe ligende. Det ville vel egentlig være ganske talentløst hvis Guran for eksempel skulle få navnet Gunnar.

Norsk Målungdom vil nå kontakte Olav Almenningen ved Instituttet for Nordistikk for om mulig å få ham til å

SANKSJONER

—Mitt er mitt, og ditt er også mitt!

Skrue McDuck (Kapitalistisk jungelslagord)

KORT NYTT!

Danske **Serileseren** og nylig ti år gamle **Fat Comic** («Dansk Fedme») har slått seg samme til A4-format og rette marger under navnet **Serie-Journalen**. Bladet er lesevennlig og satser som før på nyheter verden over og enkle mindre artikler i lett blanding. Siden bladet rapper friskt fra TEGN, rapper vi følgende tilbake:

Christin og Mézières starter eget serieblad for å gi tumleplass til nye talenter; **Canal Chic** — hvor Christin vil bidra med manus. Begge har fra før av forlatt forlaget Dargaud til fordel for Les humanoides Associes.

Og Dargaud har ikke bare mistet d'herrer nevnt over. I midten av juli døde sjefen sjøl; **Georges Dargaud**, som var en av de ruvende skikkelser blandt franske serie-forlag. Han utga bl.a. Asterix, Lucky Luke og Blueberry som vi kjenner her hjemme.

stå for oversettelsen av teksten. Ingen amatører skal få anledning til å lage noe bastardspråk når det først er snakk om en slik historisk begivenhet.

—Vi håper dette baner veien for flere nynorsk-utgivelser. Det er på tide nå at vi får en mobilisering omkring det nynorske språket. Nynorskfolk har så langt vært for tolerante!

Tor Sandberg

PSST!
Egentlig er
Fantomet en mus...
Les om den
sjokkerende nyheten
på anmeldersidene.

RØDT, HVITT OG RÅTT

**Nytt nummer
13. november**

TEGNERNE signerer
PA TRONSMO
17. NOVEMBER

DANMARKS STØRSTE TIDSSKRIFT OM SERIER

Nummer 1
September 1990
Pris 25,00 kr.

BESTIL IDAG FRA:

SERIEJOURNALEN Teg
nestuen Gimle, Aniefeldts-
gade 27, DK 1359 Køben-
havn K, DANMARK
Enkeltnummer: 25 kr. Års-
abonnement (4 nr.): 100 kr.
INDSÆT BELOBET PÅ
GIROKONTO 2 19 15 20

INDHOLD Gigantisk
nyhedssektion 12. sider
med nyt fra hele Skandina-
vien: Tyskland, England,
Holland, Frankrig, Spanien,
USA og Japan! Anmeldel-
ser af danske, norske og
svenske tegneseriealbums.
Dick Tracy filmen anmeldt
med masser af billeder.
Guide til seriebutikker i
Paris. Smagsprover fra
kommende danske serier af
Sussi Bech, Frank Madsen,
Per Vadmand, Rune Fleis-
cher og Thomas Hauge.
Fotoreportage fra Kalmar
Seriefestival 90. Carl Barks
kritiserer ny Disney-linie

Coverstory:

DICK TRACY

— klassisk seriehelt blir
mediaoppblåst film

Dick Tracy — Chester Goulds hardtslående og ubestikkelige politi-detektiv er aktuell som aldri før i og med filmen fra Disney-konsernet med Warren Beatty i tittelrollen. De som tror dette er første gangen Dick Tracy går til filmen, tar imidlertid feil. Rundt et halvt dusin filmer er tidligere lagd om denne forbryternes skrekk. Alle filmversjonene har det samme budskapet som i Chester Goulds tegnede eventyr; forbrytelser lønner se ikke.

Chester Gould ble født i år 1900 i Pawnee i Oklahoma. Hans far ville at han skulle bli advokat, og unge Chester begynte da også studier i trad med farens ønske. For å plusse på økonomien under studentperioden, begynte Chester som tegner i sportsavdelingen i avisen «Oklahoma City Daily Oklahoman». Det forseglet Chesters skjebne. Han fant ut at tegning var langt å foretrekke framfor tykke løvbøker. Unge Gould begynte imidlertid ikke som tegner på heltid for etter at han hadde avlagt eksamen ved Northwestern University.

I 1924 flyttet Chester Gould til Chicago. Der fikk han jubel i avis-kongen Randolph Hearsts publis- kasjon «Chicago American». I de nes- te arene tegnet Gould stort sett teg- ninger for reklame, men hele tiden bar han på drømmen om tegneseri- er og sin egen seriehelt. Først i 1931 fikk han gjennombrudd for denne,

da han klarte å overtale ledelsen i «Chicago Tribune-New York News Syndicate» til å satse på serie-ideen han hadde. Gould hadde navngitt den «Plainclothes Tracy» - og hand- let, som navnet fortalte, om en si- vilkledd politimann. I oktober sam- me år startet serien opp, men med en liten forandring. Etter patrykk fra avisledelsen måtte Gould for- andre seriens navn til «Dick Tra- cy». Og resten er seriehistorie.

Den samme historie forteller at i begynnelsen var Dick Tracy slett ik- ke politimann. Det var først etter at hans forlovede blir kidnappet og hennes far drept, at unge Dick Tra- cy beslutter å hellige sitt liv i politi- korpsen.

Chicago — heksegryten

Handlingen i Chester Goulds serier foregår i en navnløs storby. Man

trenger imidlertid ikke store fanta- sien for dedusere at det er den sam- me heksegryte av en storby som Gould selv bodde i storstedelen av livet sitt — i det Dick Tracy ble lan- sert, var Chicago allerede navngje- ten som en gangserby av de sjeldne. Ikke minst nordmenn på sekstital- let med ørene klistret til radioen for høre eventyrene om Dickie Dick Dickens (pafallende navnlikhet?) fikk innpodet ekkoet av Chicagos løvløse ry...

USA på 30-tallet var preget av stor arbeidsledighet og skremmen- de fattigdom. Etter krakket i 1929 ble livsgrunnlaget revet vekk under føttene på millioner av mennesker. Samtidig fortsatte innvandringen av håpefulle fra Europa og andre verdensdeler. Myndighetene forsøk- te å bekjempe tiltakende uro med blandt annet brennevinsforbud, men oppnådde i stedet å bane veien for spritsmuglerbander. Bandede- re ble stadig mektligere - særlig Al

Forbrytelser lønner seg ikke!

Capone ble verdensberømt etter å ha ledet underverden i Chicago med jernhand.

La oss fa sitere fra et tidligere TEGN (nr. 489), om Batmans opprinnelse i en tid som var identisk med Dick Tracy: "Den post-depressive samtiden hadde en viss beundring for kriminaliteten. Selv en faktisk skikkelse som bankroveren John Dillinger ble beskrevet som en self-made man som kun bekjempet et korrupt system. (...) Når virkelighetens myndigheter tilsynelatende var maktesløs overfor kriminaliteten, fikk det sin effekt overfor det avislesende publikum. Men den amerikanske virkeligheten fikk etterhvert snudd bildet av den kriminelle fra fra folkehelt til et symbol på rattenskap for hele nasjonen. Ikke minst en tegneseriefigur som Dick Tracy ble et uttrykk for viljen til å slå tilbake gangsterveldets grep over samfunnet og ikke minst avisforsidene.

Dick Tracy var en samtidig ridder som var klar, villig og ikke minst i stand til å slå tilbake. Denne moralistiske tegneseriefiguren ble skapt av Chester Gould som uttalte som begrunnelse at «om ikke politiet maktet å ta gangsterne, så skulle jeg skape en fyr som kunne...!»

Chester Gould fulgte samfunnsutviklingen med redsel. Om avisforsidene slo opp gangsternes «seirer» over samfunnet, kunne han kommentere og moralisere lengre bak i den samme avisen i en populær form med sitt budskap om hvordan tingenes tilstand skulle og måtte endres. Det var med forbryternes egne midler: Ra makt og dødelige revolvere. For Gould var det aldri tvil: Forbrytelser skulle ikke lønne seg.

Torturert, knivstukket og skutt...

Chicago, slakterbyen, var en hard, korrupt og nadeløs by og slik ble også seriene om Dick Tracy. I løpet av arene som har gått siden Tracy begynte forbryterjakten, har han blandt annet blitt skutt, knivstukket, torturert, maltraktet og på andre svært fysiske måter fått gjennonga. Tracys familie har også fått grunn til å angre på at de hadde fått en politimann til ektemann og far. Både Tracys adoptivsonn, hans kone og datter har blitt banket opp, mishandlet, kidnappet og sparket både gule og blå av ondskapsfulle gangstere som har villet hevne seg. Tracy har imidlertid visst å slå fra seg han også, og revolverne har ba-

re sjelden blitt lagt vekk etter en lang arbeidsdag uten å ha blitt brukt på en eller annen lovbrøyer.

I seriene går det forøvrig hardest ut over skurkene (som vanlig er). De har både blitt spiddet, skaldet til døde, grillet og selyfølgelig blitt mer eller mindre pulverisert av maskinpistolsalver. Det er en toff og bloddryppende verden Chester Gould presenterer. Samtidig la Gould alltid stor vekt på selve etterforskningsarbeidet til politiet. Her letes det etter fingeravtrykk, skitt og leire skrapet av skosaler, hus ransakes, skoavtrykk stopes i gips og intrikate feller blir lagt for mistenkte. Gould ønsket å vise hvordan politiarbeidet ble utført i virkeligheten. For å klare dette best mulig, tilbrakte han utallige timer sammen med politistyrkene i Chicago, både ute i felten og i laboratoriene. Det er verd å merke seg at Gould opp gjennom arene ble gjentatte ganger ledret av politiet for sin innsats mot kriminalitet. Det ble lagt merke til at Chester Gould var en dyp-følt moralist: han ga aldri glipp av muligheten til å banke inn i leserne advarende ord i sammenheng med sine spennende historier: Forbryt-

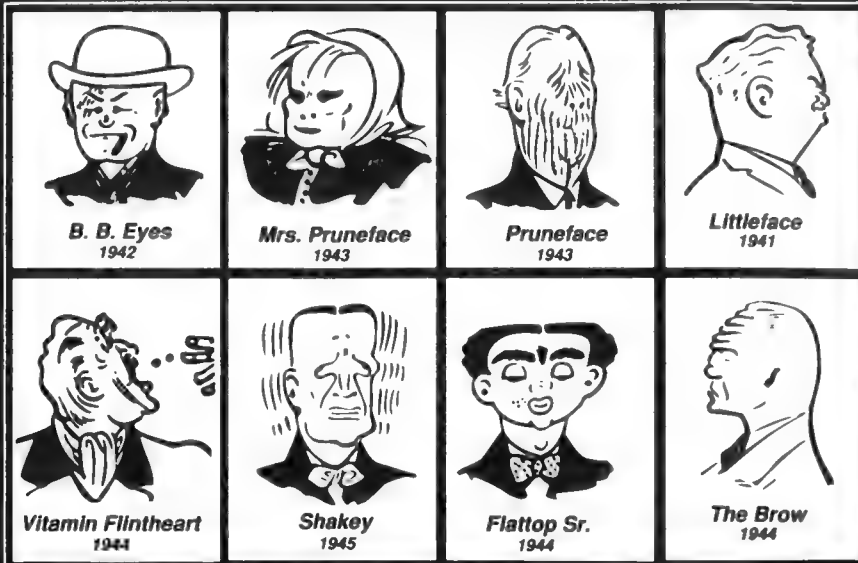
elser lønner seg aldri.

På tross av Goulds veldige interesse for at alt skulle være korrekt med hensyn til etterforskning og politiets hjelpemidler, er det morsomt å minne om fantasten Gould som ga hinsides samtidens eksakte virkelighet: nemlig lokuseringen på Dick Tracys mest berømte «ekstraustyr», en armbandsfjernsynsmottaker med toveis kommunikasjonsmulighet! Selv i våre dager - 50 år etter - har man ikke helt løst teknologien for å produsere et slikt verktøy. Det er som man minnes Jokerens berømte replikk i fjorarets Batman-film: «Hvor er det han får tak i alle disse fantastiske leketøyene?»

Tidenes skurkete skurker

Om etterforskningsmetoder og diverse sinnrike tekniske landevinninger har vært en viktig del av Tracys mytologi og eventyr, er det først og fremst selve skurkene, Tracys fryktelige motparter, som har gjort seriene minneverdige - iallfall i ettertid. Etter at serien begynte

Skurkene spiller en markant rolle i Dick Tracy-serien. Faktisk en hovedrolle vil noen si. Også i filmen er det Al Pacino som Big Boy Caprice som krever den største oppmerksomhet. Lesere med hukommelse minnes kvelsagt at Jokeren skapte en tilsvarende oppmerksomhet i Batman i fjor. Skurker med utseende som overfor er det som tradisjonelt blir kritisert i bøker om tegneserier. Det er det pedagoger forteller er et markant trekk på hvorfor tegneserier som sådann er elendige. I Chester Goulds tilfelle kan man si at skurkene ikke bare overskygger heltene, de har også sin egen poesi.

med relativt anonyme forbrytere, som ble bleke mot samtidens virkelige gangsternavn som Al Capone og John Dillinger, erfarte Gould etter hvert at en særdeles heslig skurk satte en ekstra spiss på fortellingen. Det var også en del av Goulds moralistiske scenario: leseren skulle ikke ha sympati for forbryteren!

Jerome Trohs var en av disse. Han var så liten at han benyttet en St. Bernhardshund som ridedyr. Hans kriminelle oppfinnsomhet og ondskapsfullhet sto i midlertid i et helt annet størrelsesforhold. En gang han ville hevne seg på Tracy, lot han likegodt Traeys hand bli knust i en skrustikke. Shakey var en annen minneverdig skurk. Han hadde nerveproblemer. Den eneste måten Shakey kunne bli rolig og sto på hendene på, var ved å drepe. Mr. Briberys kjæreste hobby var å samle på krympede menneskehoder.

Goulds skurker hadde til dels grusomme vaner og oftest sadistisk sinelag. Og utseendet sto i stil med deres handlinger.

Mens Dick Tracy hadde en meget rensket profil med en veldig hake, en ornese av de sjeldne og skarpe øyne, utmerket skurkene seg med voldsomme rynker, onde, svarte hull av noen øyne, vikende haker og ofte barnslige eller feminine trekk, gjerne smykket med kviser og andre hudvekster. I Chester Goulds serier var det aldri tvil om hvem «mannen med den hvite hatten» er...

Serie blir film (igjen)

Den fortettede handlingen, slagsmalene, maskinpistolene og raske biler fort av ubarmhjertelige mordere, var som skapt for film og fjernsyn. Og amerikansk film har sine holger, klassiske cowboyfilmer ett år, ditto klassiske gangsterfilmer ett annet år (og et slikt år er vi inne i nå!). Det varte heller ikke lenge før Dick Tracy tok skrittet over til lerrettet. Allerede i 1937, seks år etter at Tracy ble lansert, dukket den første filmen opp. I de neste ti årene ble det laget en rekke filmer. Den forrettiden mer eller mindre glemt Ralph Byrd spilte rollen som Dick

Prominente profiler: fra venstre politidetektiven Sam Catchem (les etternavnet sakte...) og Dick Tracy.

Dick Tracy — et spørsmål om faddisme?

Amerikanerne har blåst liv i genre-begrepet **faddisme** igjen for et fenomen som de lenge har vært **fad-stricken** av. USA, og dermed resten av verden, lever i en tid av **fads** ulikt alt annet man har sett.

V i mangler et helt dekkende norsk uttrykk for det samme, idet **faddisme** dekker mote fenomener av amerikanske dimensjoner. Direkte oversatt står **fad** for innfall, motelune, tilogmed mani. **Faddish** er det mote-pregede; besettelse, men ordet ikke ligger langt unna begrepet **fade**, altså det som falmer, visner bort og blir usynlig. Sammenfaller vi dette, og plusser ytterligere på litt amerikansk markedstriks og hysteri, så har vi en anelse om hva som menes.

Det er uklart når dette oppsto, men det synes som om det begynte i kjølvannet av den første **Star Wars**-filmen. Det hele antok et nytt nivå med forrige sommers premiere av **Batman**-filmen og har gått amok siden da. **Fads** har kommet fort og bråkete, fra **The Teenage Mutant Ninja Turtles** (om en gjeng brutale pizza-spisende skilpadde-slåsskjempere i Rambo-utstyr!) til **RoboCop 2** og til nåværende sommers b-filmenes A-film, **Dick Tracy**. Tenk på alle spin-offs av **Indiana Jones**-filmen; det eksisterer et utall Jakten på et-eller-annet.

Faddisme nådde sin høyeste markering, om mulig, med serie-karakteren og den negative rolle-modellen Bart Simpson, stjerne i TV-serien «The Simpsons», skapt av tegneren Matt Groening. På den amerikanske bokhandlernes utstilling og festival for noen måneder siden var stedet oppfylt med celebre forfattere som delte

Hva med Captain America i Matt Salingers skikkelse? For tåpelig til å bli suksess?

ut autografer, men den lengste køen under festivalen var de som skulle sikre seg en Bart Simpson T-ekjorte!

I hvilken grad er disse fads planlagt? Tradisjonelt har markedsfolk, i den grad de i det hele tatt tenker, aldri mer enn lekt med ideen om å skape en mote. Ingen av dem vil sjanse 10 millioner dollar på kun muligheten at en mote vil slå igjennom. Den aller beste ideen var å skape et kjæledyr, som i den tegneseriehistorien hvor Pink Panther knytter en snor rundt en liten stein, og vips har et kjæledyr som ikke krever mat, mosjon eller særlig oppmerksomhet. I utgangspunktet en ide som er perfekt; billig å produsere — trenger kun litt markedsføring for å slå igjennom. Hvis publikum er mottakelig for den rette dose av rent tøv...

Den rette dose av rent tøv forholder seg til den rette toneklang et sted ned i det store publikums psyke, og få det rette gjennomslag i den populære presse. Om det skjer, som med *Batman*, men som ikke skjedde med

Howard The Duck, kan markedsføringsfolkene senke alle tennene ned i dette produktet og melke så mye hard cash ut av motelunet før det atter forsvinner, *fade away*. Akkurat som jo-jo'en gjør med jevne mellomrom.

Før *Batman* var vi ikke klar over at et velorganisert og planlagt hybridprodukt faktisk kunne skape et fenomen. Det er bare å se det i øynene: det store publikum er mottagelig og tilgjengelig for flere fads i dag enn for noen år siden. Folk flest krever moteluner. Derfor er Knut Haaviks blod-sugende *Se og Hør* bestselgende og «tiltvang vi oss tilgang til bryllupet, er vi med på skilsmissem!» og gjerne også bidrar til å sette fart på prosessen (altså skilsmissem). Om ikke annet, så er det alltid en alternativ historie på lager...

Vi nærmest skriker etter en greie som er større enn oss selv og utenfor oss selv. Og ikke forplikter. Alt som kreves av et motelune er at det har et element av behov, eller rett og slutt tåpelighet, men også tidvis av kvalitet. Det er uklart i hvilken grad massene vil akseptere den ene velregisserte *fad* etter den andre. Noen umiddelbar bremse er ikke lett å se. Selv Berlinmuren, som har betydning både sosialt, psykisk, økonomisk og politisk for en hele verden, kunne melkes som *fadisme*. Og hvorfor? Fordi det er morsomt, det skjer, det er hipp, det er *Nå*, og det skaper penger.

Og nå er det Dick Tracy...

Mock Duck

Tracy i de fleste av disse filmene. Samme Byrd fikk hovedrollen da det på 50-tallet ble laget en fjernsynsserie. Noen år tidligere hadde Dick Tracy også gatt som en hore-spillserie i radioen. På 60-tallet ble det laget flere tegnefilmer.

Og nå er Dick Tracy tilbake på lerretet igjen. Denne gangen er det Warren Beatty som spiller Tracy. Disney-konsernet har spyttet i de millionene som trengs for å gjøre filmen til en realitet. I trad med Dis-

neys tidligere filmer, tilstrebes det en mykere linje enn hva som ofte kan være tilfellet i tegneserien. Likevel byr Beatty og kompani på god underholdning. Det synes som om han har latt seg inspirere i et trekantforhold: Chester Goulds avis-serier, tidligere filmer om Dick Tracy og den amerikanske gangsterfilmen som genre. Som eventyrfilmene om Indiana Jones var malet å lage B-filmenes A-film, er også Dick Tracy blitt det. For å treffe den helt un-

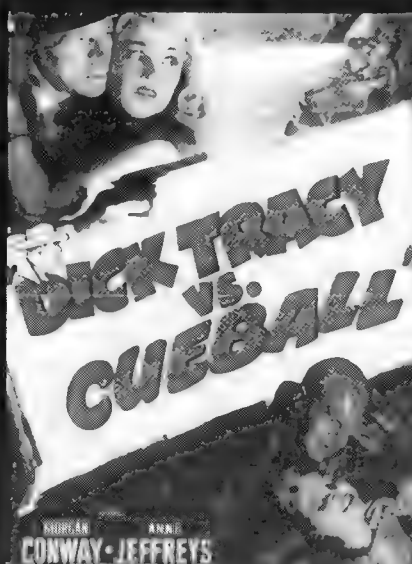
Warren Beatty, nå som Dick Tracy.

ge garde som ikke helt har et altfor intens forhold til Warren Beatty, har Madonna blitt tildelt den kvinnelige hovedrollen. For de som ikke ser noe interessant i den falmende stjerne Beatty og den ikke akkurat overbegavede Madonna, har bade Al Pacino og Dustin Hoffman blitt engasjert til rollene som to av de aller ekleste skurkene. De fleste vil få problemer med å gjenkjenne dem face-to-face. Sminkeavdelingen, amerikanske filmkunsis viktigste avdelingen ved siden av *Spesial Effects Department*, har lagt seg ekstra i sælene for at de skal være like skurkeaktig som Chester Gould i sin tid presenterte dem.

Humor og teatralisk pastisj

Overraskende nok, eller kanskje nettopp ikke (se sideartikkel), fikk filmen overveiende gode kritikker da den hadde premiere i USA tidligere i sommer. Kritikken aksepterte positivt de delvis surrealistiske omgivelsene og bevisst teatraliske kulisser i sterke primærfarger som handlingen utspiller seg i. Dessuten innfører Warren Beatty et element som Chester Gould totalt oversa, nemlig humor.

Filmen om Dick Tracy er, som filmens produsent, Barrie Osborne, ser det, et heroisk eventyr med noen svært uvanlige karakterer. Man kan ikke si at man er i New York eller Chicago. Man ser ikke slike typer som Pruneface eller Flattop. Man må skape en verden hvor slike typer kan eksistere. I filmens verden er man trenet i å gjenskape en selektiv virkelighet. Her ønsket vi ikke virkelighet, vi ønsket en fantasi-verden som kunne understøtte fortellingen. Filmen har dermed en interessant stemning av larger-than-life hvor de underlige typene i en rød gate er sannsynlig. Og når helten kan gå gjennom en skur av

Dick Tracy har vært film for... Denne filmplakaten fra 1946 hadde Morgan Conway som Dick Tracy

maskinpistolssalver og overleve, så er det en heroisk, larger-than-life handling som kan aksepteres i filmen, men som står som et sinnsykt dødssønske i den egentlige verden. Mens både *Batman* og *Blade Runner* er futuristiske filmer av samme konsept, og poengterer en mørk og depressiv visuell klang, er *Dick Tracy* en motsetning. Den er svært gnistrende, både i betydningen stemning som i fargeskjema. «There's a lot of humor in our picture, a lot of action, a lot of song and dance,» papeker Osborne til bladet *Comics Scene*.

Madonna har laget en plate inspirert av filmen, egenskrevet musikk ulik hennes tidligere ma-

teriale, med bevisst 40-talls pastisj. Det er imidlertid en gammel kjennning. Danny Elfman, som har komponert den egentlige filmmusikken. Senest hadde han ansvaret for de wagnerske musikkestravaganser i *Batman*.

Chester Gould var ikke til stede under premieren på filmen. Han døde rett av dage i 1985. Helt fram til han fylte 77 år hadde Gould eneansvaret for serien. Etter at han pensjonerte seg overtok flere andre tegnere serien. Gould fulgte imidlertid utviklingen av serien helt fram til sin siste dag.

Da serien om Dick Tracy var mest populær, gikk den i langt over 500 aviser rundt omkring i verden. I de senere år har interessen for serien sunket, som rimelig er for en serie som er så tidsrelatert som Dick Tracy. Med filmen vil selvfølgelig interessen øke igjen. Derimot er det ik-

Det er skurken som fascinerer. Men de fleste blir meiet ned i filmens innledning, og den gjenværende i Al Pacinos skikkelse finnes ikke i Chester Goulds serie!

ke Chester Goulds klassiske strek som vil bli formidlet, men hefter basert på Warren Beattys tamme profil, iallfall kontrastert til Goulds serieversjon. Av det TEGN har fått studere, kan vi kun komme med en kraftig advarsel. Disse seriene, ullne blakopier av filmens storyboards, er av skremmende svak kvalitet. De står ikke fram som serier, men som eksempler på hvordan man forsøker å melke markedet i kjølvannet av filmen. Det vil imidlertid ikke forhindre et norsk forlag å utgi dem. Tegneserielesere med dannelse gar selvfølgelig tilbake til Chester Goulds egne serier.

Tor Sandberg

To synspunkter på Dick Tracy

—Når man har med hippier, radikale og negre å gjøre; skyt først og spør etterpå, og først og fremst, ikke la dem kontakte sin jødiske sakfører!

President Franklin D. Roosevelt og FBI-sjefen J. Edgar Hoover tilhørte Dick Tracys fans. Da Svenska Serieakademien delte ut sin første internasjonale Adamsons-statueett i 1965 gikk den til Chester Gould. Diggaren Sture Hegerfors er som bekjent Akademien. Hans første serie-original kom fra Gould. Ifølge Hegerfors er "Dick Tra-

cy ett av de mest fascinerende verk som seriemediet frambringt. Gould är en bildberättare av guds nåde — fantasifull, skrämmande och storslagen... Ingen annan serie har så perfekt lyckats mixa realism och karikatyr..."

Samtidig innrømmer Hegerfors visse baksider til medaljen; for "Få serier har vakt så mycket konslor till liv som Dick Tracy. Den har beskyllits för att vara "reaktionär", "primitiv" och "brutal". Och det finns fog för beskyllningarna."

Det kan synes som om Hegerfors oppfatter andre som bærere av disse beskyldninger. En som har gjort det,

mer enn én gang, er den amerikanske tegneren Gilbert Shelton. Gilbert Sheltons verden er ikke like lov-og-ordenpreget som Chester Goulds, men hans synspunkter er det heller ingen tvil over. TEGN velger å trykke et eksempel på Sheltons Dick Tracy satire — for intet er som satiren i å sammenfatte et fenomens karaktertrekk. At Tricky Prickears er såvel døv som blind og presidenttro gir visse hint i retningen av konservativ ensproenhet. Vi velger også å unnlate å oversette den, etter som få serietegnere klinger så bra i originalversjon som nettopp Gilbert Shelton... **Mock Duck**

PRESENTING: the fabulous **FURRY** **FREAK BROTHERS** FAVORITE **LAW ENFORCEMENT OFFICER**

TRICKY PRICKEARS

THE BLIND,
DEAF COP.

CRIMESTOMPERS MENKAMPF

POORIES: WHEN DEALING WITH HIPPIES, RADICALS, AND NIGGERS, SHOOT FIRST AND ASK QUESTIONS LATER. ABOVE ALL, DON'T LET THEM GET TO THEIR JEWISH LAWYERS.

RECEIVING ORDERS BY BRAILLE.

"PUT ON ENCLOSED SPECIAL GUEST BADGE AND GO ADDRESS U.N. GENERAL ASSEMBLY ON CRIME."

I'VE NEVER APPROVED OF THE U.N. — I'LL JUST TELL THEM WHAT I THINK OF 'EM.

HAW HAW HAW HAW!

COMMIES ON POLICE CONTROL BOARD.

HE THINKS HE'S GOING TO THE U.N., BUT WE ACTUALLY GAVE HIM A LESTER MADDOX FOR PRESIDENT BUTTON AND TOLD THE DRIVER TO TAKE HIM TO HARLEM.

(SNIFF SNIFF) THIS IS EXACTLY HOW I EXPECTED THIS PLACE TO SMELL.

LEMME GO THROUGH YOUR POCKETS, MAN.

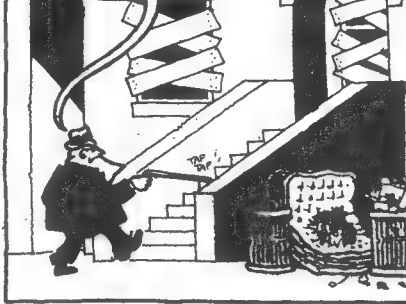
YOU U.N. SECURITY GUARDS ARE REALLY ON YOUR TOES, AREN'T YOU? BUT DIDN'T YOU SEE MY BADGE?

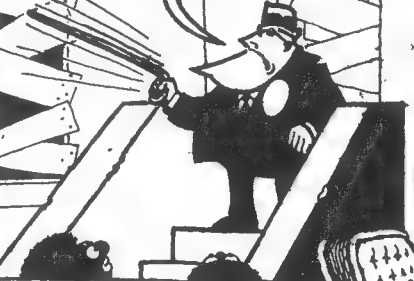
WOULD YOU LIKE TO SEE MY CREDENTIALS?

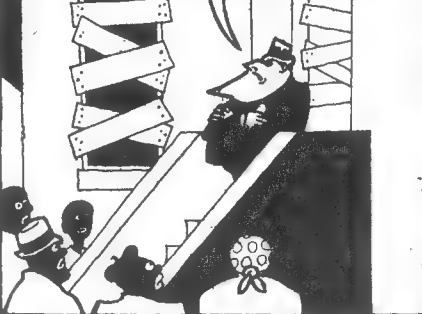
THIS MUST BE THE PODIUM.

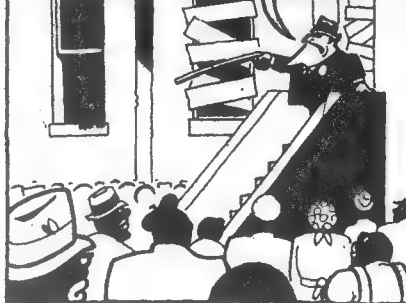
FIRST OF ALL I'D JUST LIKE TO SAY THAT WE DON'T APPROVE OF YOU PEOPLE BEING HERE IN OUR CITY!

YOU'RE NOTHING BUT A PACK OF SHIFTLSS LIARS AND FREELoadERS!

THE WORLD WOULD BE A BETTER PLACE IF YOU ALL WOULD JUST HOP ON A BOAT AND GO BACK TO WHEREVER YOU CAME FROM!

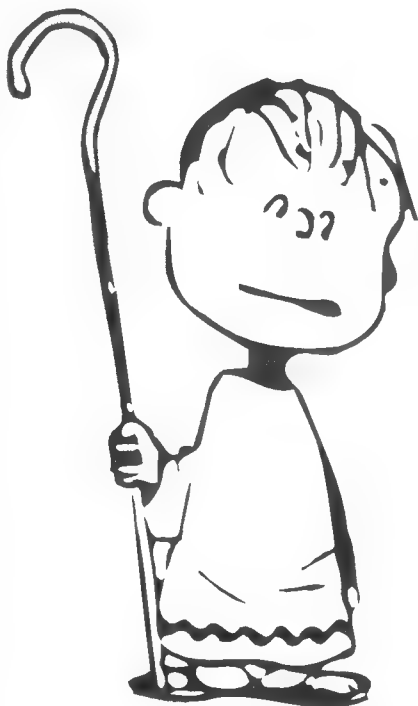

I'LL SAY ONE THING FOR THAT LESTER MADDOX DUDE— HE'S SHO GOT A LOTTA NERVE.

HE MUST BE SOME KIND OF MEAN NUTHA FUCKAH!

SHOULBERT CHESTERTON

Av Nils-Petter Enstad

De har i årtier vært en daglig kilde til morskap og ettertanke, de bråmodne sju-åtte-åringene i tegneserien som på norsk har fått navnet "Knøttene". I år er det 40 år siden den amerikanske søndagsskolelæreren Charles M. Schulz ga liv til disse etterhvert så klassiske småby- og/eller forstadsbarna.

Fra søndagsskoletekst til livsvisdom

Knøttene gjennom 40 år

Bare en avklaring til å begynne med. Artikkelforfatteren har fått et klart og begrenset mandat fra Tegns redaksjon. Skriv om det religiøse innholdet i "Knøttene". Det er en grei, men samtidig håpløs oppgave. Som for kristne mennesker mennesker flest, er det ingen enkel sak å vite når "det religiøse i livet" eller hverdagen begynner eller slutter. Slik også når man tar med seg det daglige gullkornet fra Baltus og vennene hans, for tiden formidlet til un-

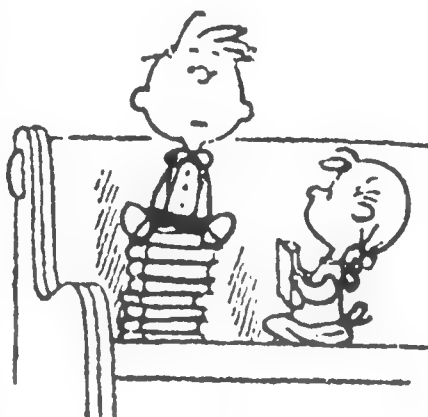
dertegnede gjennom Aftenposten. Heller ikke da er det gitt å kunne så uten videre når det er kristent fundert livsvisdom man mottar, og når det er "bare" underholdning.

Tegneserien om Knøttene er forlenget blitt et begrep, samtidig som den er blitt storindustri. På Chr. Schibsteds Forlag kom det i 1970-årene ut en serie samlinger med Knøttene-episoder, og Den Norske Bokklubben har også gitt ut en samling. "Knøttene av god årgang". Det er dessuten laget en rekke tegnefilmer med Knøttene; noen av dem har også vært sendt i NRK. Selv på teaterscenen har man kunnet møte dem, og sammenlagt skulle alt dette tyde på at det er noe ved Knøttene som slår an strenger hos svært mange mennesker; at de rett

og slett møter et behov.

Knøttene er altså blitt 40 år gamle, men de Knøttene man møter idag er slett ikke identiske med de Knøttene som dukket opp i 1950. Tegningene er blitt adskillig bedre, og det har også skjedd en innholdsmessig utvikling både med serien og med de enkelte figurene. Sterkest har dette preget hunden Sniff, eller Snoopy, som navnet hans egentlig lyder; denne høyst spesielle utgaven av beagle-rasen. Fra å ha vært det stillferdige øyenvitne til begivenhetene, er han ikke bare blitt en aktiv deltaker i dem, men med sin evindelige jakt etter Den Røde Baron, sine forfatterambisjoner og sine mange andre påfunn, er han forlenget blitt en pådriver i handlingen.

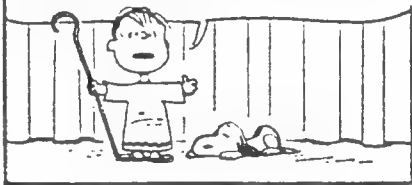
I Kunnskapsforlagets store leksikon oppsummeres de 40 årene slik; i begynnelsen var serien innholdsmessig og tegnemessig enkel. Utover i 60-årene ble tegningene mer avenserte, samtidig som innholdet ble mer og "intellektuelt og kvasifilosofisk". I de senere årene har den vært en ren humorserie, hevder det-

En salmebok til, så ser jeg presten!

Schultz prokristne grunnholdning har ikke gått kirkefolket i forbi i Norge heller, følgende illustrasjon er sakset fra Markus menighetsblad i Oslo.

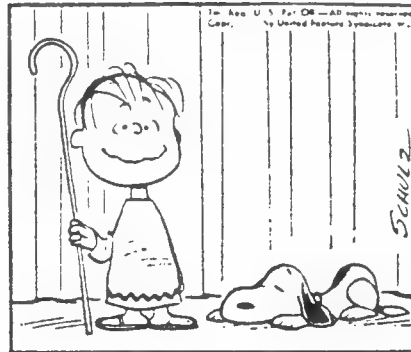
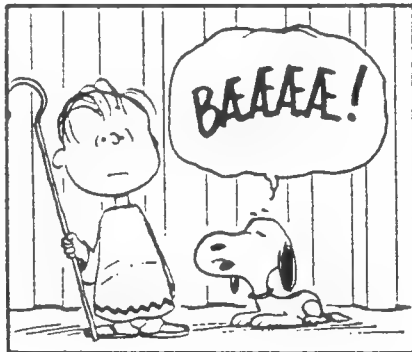
OG DET VAR NOEN HYRDER
DER PÅ STEDET, SOM VAR
UTE PÅ MARKEN OG HOLDT
NATTEVAKT OVER SIN HJORD...

PSST! HJORD!

BAAAA!

Espen funderer på om ikke "Bær-bæ lille lam" egentlig er en sang om utbyttingen av arbeiderklassen, og gir svært så subtile fortolkninger i den forbindelse. Baltus nekter å gå inn i materien. Han er ikke så bevandret i å lese mellom linjene, sier han.

Enda bedre, og min særlige favoritt, er den seks-bilders serien der Espen, Baltus og Sofie studerer skyformasjoner for å så om de

kan likne på noe bestemt. Etter først å ha sett et kart over Danmark, dernest et portrett av Bjørnson, klarer Espen å så en av de mest dramatiske scenene i Det nye testamente i skyene; Steningen av Stefanus.

Hva Baltus har sett? "Jeg trodde jeg så en and....men jeg har omskrevet meg," svarer han. Den enkle, hverdaglige gleden har måttet vike for de himmelstormende visjonene.

IKKE FORTELL
MEG AT DU SKAL
VENTE PÅ OLSOK-
GUBBEN I HELE
NATT?

HVORDAN KAN DU TRO
PÅ NOE SLIKT? HVOR-
DAN KAN DU INNBILLE
DEG NOE SÅ SYKT?

JEG SKAL SLUTTE MED
Å TRO PÅ HAM, NÅR DU
SLUTTER Å TRO PÅ
JULENISSEN!

SLIK ER STRIDEN ALLTID
MELLOM TO TROSRET-
NINGER!

«Psst! Hjord!» Fra «Knøttene kommer igjen», Schibsted, 1969

Kan man tro på olsokgubben?

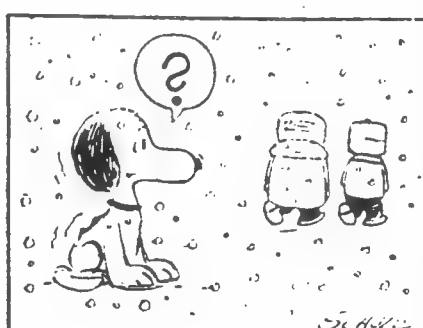
I den grad Schulz har valgt å skildre religiøst konfliktstoff, har han styrt unna alle diskusjoner om kristendom contra andre religioner, eller forholdet de kristne trosretningene imellom. stedet har han fortalt om Espens hårdnakkede kamp for å anerkjent "Olsok-gubben", eller "The Great Pumpkin" som han heter i original-versjonen. Ingen andre deler denne troen, og i samlingen "Bom for Baltus" fra 1970 topper denne konflikten seg i en dramatisk dialog mellom Espen og Baltus. "Hvordan kan du tro på noe slikt" Hvordan kan du innbille deg noe så sykt?" sier Baltus oppgitt. "Jeg skal slutte med å tro på ham når du slutter å trå på julenissen!" brøler Espen tilbake. Dermed er frontene sementert, og Baltus resignerer. "Slik er striden alltid mellom to trosretninger."

Den som har deltatt i "trodialoger" på samme plan, kan bare sukke et resignert "Amen".

At denne troen er et seriøst anliggende for den gode Espen, illustreres best ved at han i samlingen "Friskt mot, Baltus" (1971) spoler sitt eget valg til elevrådsformann ved å holde en flammende tale om Olsok-gubben på selve valgkamp-avslutningen, og blir ledd ut av den store forsamlingen som egentlig kom for å hylle ham. Men det var flere enn Espen som hadde investert i denne valgkampen. Han forsøker å forsvare det han gjorde overfor Baltus, men begriper at det er nytteløst: "Du ser på meg som om jeg er gal?" sier han.

"Jeg ser på deg som om jeg kunne vært din vise-formann," svarer Baltus bittent; han var kandidat til det vervet som den toer han i beste

«Hvordan kan du tro på noe slikt?»
Fra «Bom for Baltus», Schibsted, 1970

te verket.

Denne analysen stemmer i hovedsak bra, selv om man gjennom hele Knøttene historie kan finne spor etter det som var seriens utgangspunkt. Enkle illustrasjoner til bruk undervisningssammenheng — søndagsskole og bibelklasser.

Utdannet teolog

Knøttene "far", Charles M. Schulz (født i 1922) er utdannet teolog, og brukte i hvertfall i begynnelsen sin serie aktivt for å formidle det man må kunne kalle et "budskap". Denne dimensjonen er langt svakere til stede i de senere års serier, men den dukker fremdeles opp fra tid til annen. Underholdningen haråsvært ofte en undertone som ikke alltid er like lett å definere.

«Vær frimodig, Sniff!» Fra «Evangeliet etter Knøttene», s. 12, Ansgar 1984

Ofte kunne det være klare trekk av kritikk mot holdninger blant de kristne i de korte fire-ruters episodene. En slik tidlig historie finner vi gjengitt i den norske utgaven av Robert L. Short. "Evangeliet etter Knøttene" (Ansgar forlag 1984). Historien er som følger:

Det er vinter og snøvær. Baltus og Espen er begge iført tykke klær, mens hunden Sniff sitter og skjuler av kulde. De velklede bestemmer seg for å oppmuntre den frysende. "Vær frimodig, Sniff", sier Espen. "Ja, vær frimodig", supplerer Baltus. Så går de videre, mens Sniff ser spørrende etter dem. En beskere beskrivelse av hvordan

Rikere enn Skruer

Knøttene har gjort Charles M. Schulz til en av USAs rikeste menn. I fjor var inntektene på hele 28 millioner dollar. Schulz har forøvrig den femte største formuen i statene i dag. Hvem har sagt at tegneserier ikke lønner seg?

Verdensomspennende

Mer enn 2000 aviser trykker historiene om Knøttene. Dette innebærer at 100 millioner lesere daglig kan lese om Knøttene. Så langt er trykket mer enn 300 millioner eksemplarer av hefter, album og bøker om Knøttene. Knøttene er oversatt til 26 språk. Deres internasjonale utgivelser strekker over 67 land.

NILS-PETTER ENSTAD

(f.1953), journalist. Var i årene fra 1972 til 1988 offiser i Frelsesarmeen. Har arbeidet i nærradio, forlag og i dagspresse, og deler seg nå mellom stillingen som informasjons-konsulent ved Det teologiske Menighetsfakultet og redaktør i Norges Kristne Arbeideres Forbund. Er også frilanser i enkelte aviser, hovedsaklig på kulturstoff. Han har tidligere skrevet flere artikler i TEGN om Fantomet. Våren 1990 ga han ut bøkene "...så fikk du den levende møte" og "Påske rundt korset" på Ansgar forlag.

kristne menneskers "omsorg" iblant kan oppleves, kan knapt gis.

Opp i himmelen

Svært mange av poengene i de eldste "Knøttene"-historiene er slik at de forutsetter at leseren har et visst kjenskap til det religiøse språket som ennå finnes i Vesten, og som igjen har sitt utgangspunkt i kristendommen. Direkte forkynnelser finner man likevel ikke; det er hele tiden det anglo-amerikanske "understatment" som gjør Knøttene til de opplevelsene de er.

Andre ganger er poenget betinget av at man er fortrolig med andre av kristenfolkets og teologenes spesialiteter, som for eksempel det å tolke og fortolke, iblant til det meningsløse, tekster fra Bibelen. Som når

fall kan gjøre regning med å få være her i livet.

I flere av historiene bruker Schulz julenissen som et synonym for Gud. Når Espen sender brev til nissen og forklarer Sofie at han bare ber om sin rettmessige del, oppgjøret for at han vært snill og grei, er det som å høre et ekko av mange moderne menneskers gudsbilde; Er en grei sann på det jevne, er det godt nok for Vår Herre. Når en av seriens mer perifere deltakere forklarer Baltus hvordan han har klart å ta innersvingen på "dette med julenissen", er det som å høre et vrengebilde av Pascals berømte "veddemål". "Hvis julenissen finnes, er han for snill til å stille krav til meg, og hvis han ikke finnes, har jeg ikke gått glipp av noe," slår kameraten til Baltus fast. "Jeg vil heller tro, og ta feil, enn ikke å tro, og så ta feil," resonerte Pascal.

Sutteklut som religiøs relikvie

Også den berømmelige suttekluten, Espens mentale krykke, har vært gjenstand for religiøs vurdering. Relikvier kan være av så mange slag. De kan være gjenstander og de kan være seremonier. Mange fromme mennesker tillegger dem stor kraft, og mener at de kan beskytte dem mot mye ondt. Dyspsindige psykologer vil kanskje hevde at troen på en slik beskyttelse fun-

gerer som en beskyttelse i seg selv. Troen på relikviens beskyttelse fungerer i seg selv som en beskyttelse.

Når eksempelvis Espens søster Sofie vil venne lillebroren av med suttekluten, er det verken fordi hun har noe annet å tilby ham, eller fordi hun har prinsipielle innvendinger mot den. Det er bare det at det irriterer henne å så ham drasse rundt med den kluten, akkurat som det meste av det Espen er og gjør, irriterer henne.

Espen som religiøst talerør

I det relativt oversiktlige persongalleriet i Knøttene, er Espen den eneste som har et rendyrket religiøst forhold til ting. De andre har valgt mer tradisjonelle løsninger på sine metafysiske behov. Schrøder dyrker sin Beethoven, mens Sofie dyrker sin drøm om et fremtidig ekteskap med Schrøder. At Schrøder i tankeløshet har erklært at han kun vil gifte seg med Sofie dersom hun var den eneste jente igjen i verden, har fått henne til å tro at målet er innen rekkevidde. Baltus dyrker sin uoppnåelig kjærlighet til den lille rødhårete, hun som setter ham i slik ekstase at han knytter knute på knekkebrødet sitt når hun passerer ham i skolegården.

Knøttene er blitt 40 år. Fra de enkle tegningene som ble til hjemme hos en teolog og søndagsskolelærer som ville illustrere søndagens tekst, er det vokst fram en storindustri. Som med Walt Disneys figurer, er det ikke lenger bare opphavsmannen selv som gir strek og tanke til figurene. Men fremdeles finner man mye av inspirasjon og tanke som fikk Charles M. (står for Monroe) Schulz til å skape disse skikkelsene, og som har gjort det så populære. Med sitt speilbilde av de voksne tilværelse, har disse bråmodne ungene og ikke minst den ustyrlige bikkje deres mye å krydre hverdagen med for dem som liker krydderet deres.

Heder

Schulz ble behørig hedret i Frankrike da man markerte Knøttenes 40 års-jubileum på fransk. Av kulturminister Jack Lang fikk Schulz en ettertraktet orden. Museet for dekorativ kunst i Paris arrangerte en eksklusiv utstilling med arbeider av Schulz. 150 av Frankrikes mest berømte klesdesignere laget alle som en klær til Snoopy. Giovanni Tromboli har også skrevet en meget eksklusiv biografi over ingen ringere enn Snoopy. Forordet er av ikke ukjente Umberto Eco.

Pensjonist?

Omregnet til hundear fylles Snoopy 280 år 2. oktober i år. Enkelte har hevdet at det er kanskje på tide å at Snoopy får gå av med pensjon. Det begynner etterhvert å bli lenge siden Snoopy og resten av hovedrolleinnhaverne var på topp.

I 1965 prydet Knøttene forsiden av celebre TIME Magazine. Den første tegnefilmen om Knøttene kom samme år. I 1967 kom den første musikalen, "You're a good man, Charlie Brown", som gikk mer enn fire år på Broadway. Deler av den er også satt opp ved ymse anledninger også i Norge. I Vietnam var Snoopy et yndet motiv på bombeflyene. Da Apollo 10 landet på månen var Snoopy navnet på en av mondulene. De siste årene har Knøttene festet ytterligere sitt grep som storindustri.

T.S.

VÆR FRIMODIG!

En poster fra TEGN

EN NORSK TEGNESERIE I VERDENSKLASSE:

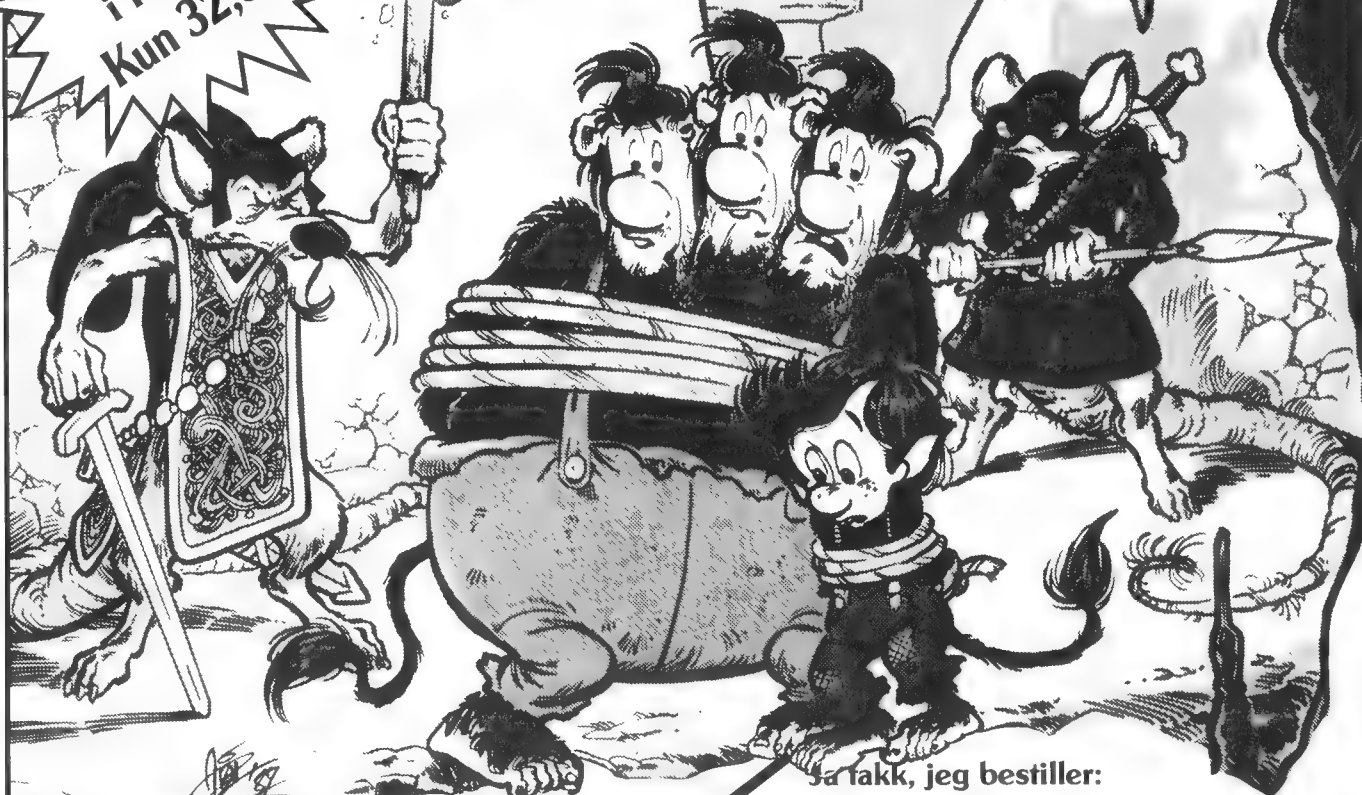
TROLL

ARILD MIDTHUN OG TERJE NORDBERG

2

URGRIMS HEMMELIGHET

50 sider
i farger
Kun 32,50

De 20 første
som bestiller
får signerte utgaver!

Ved forskuddsbetaling sender vi portofritt.
Forskuddsbetaling vi følge pr. postgiro (5 17 94 09)
Forskuddsbetaling følger vedlagt i sjekk

Ja takk, jeg bestiller:

..... TROLL 1
Sølvskatten, kr. 34,50

..... TROLL 2
Urgrims hemmelighet, kr. 32,50

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr./-sted: _____

Underskrift: _____

Send kupongen til:

Bladkompaniet A.S, Postboks 148 Kalbakken, 0902 Oslo 9

Tlf. 02-257190

Knut Nærum

—En sofaradikaler snakker ut

—Hvorfor skriver ikke norske forfattere manus til tegneserier? Det er Knut Nærum som stiller dette betimelige spørsmålet. Mange kjenner vel Nærum best gjennom hans meget treffende observasjoner i Nye Takter, men det er faktisk som skribent han tjener til livets opphold.

JEG GÅR MED GRØNT
HÅR SOM PROTEST
MOT SAMFUNNET.
SAMFUNNET ER FOR
JÆVLIG.

ALLE TENKER BARE
PÅ MAKT OG PENGER.
DET ER FOR JÆVLIG.

DESSUTEN GLOR
ALLE PÅ HÅRET
MITT.

Knut Nærum har etterhvert rukket å bli 29 år gammel. Han er utdannet filolog, men så langt har han ikke undervist mange timene. Det er andre interesser som har ligget hans hjerte atskillig nærmere så langt. Tegning er en av de interessene. Han har ikke akkurat noen kjempeproduksjon som serietegner bak seg. Nærum har faktisk bare fått publisert en eneste lengre tegneserie i tillegg til at han tegnet en stripe som gikk i Fædrelandsvennen for sju-åtte år siden. Hans produksjon for Nye Takter står det imidlertid respekt av. I løpet av fem år har han tegnet omkring 250 tegninger for musikkavisa.

Knut Nærum er bosatt i Kristiansand med sin kone. Han sitter midt i arbeidet med "deLillos" sin nye turneplakat da TEGN bryter inn.

—Det var Lars Lillo Stenberg som ønsket at jeg skulle tegne turneplakaten. Jeg er ikke sikker på om han vil like det ferdige resultatet, sier Nærum og avslører at han slett ikke har tilbrakt all sin tid på Sørlandet. Dette må da være en Oslo-gutt som snakker?

—Jeg er faktisk født på Sørlandet. Etter en omflakkende oppvekst havnet jeg her igjen. Jeg har planer

om å flytte til Oslo om et par års tid.

Nærum debuterte som tegner med noen "Marvel-kopier" som han sendte rundt til kjente, da han var rundt 14 - 15 år. Deretter ble det bidrag til skoleaviser og slikt, før han slo til for fullt med *Dyret* i "Ur-Brage".

—Denne serien gikk vel i fem nummer og over 30 sider. Handlingen foregikk på 60-tallet og kretset omkring en detektiv og noen mutanter, forteller Nærum.

—Serien ble aldri avsluttet, men jeg vet hva som skjedde videre i den...

Neste serie Nærum var involvert i het "Blå noter". Det var en avisstripe som gikk i Fædrelandsvennen en gang i uka i 1982-83. Dette var en humoristisk serie om et jazzorkester. Nærum stod kun for tegningene.

I 1985 startet Nærum opp som tegner

Dyret i Brage, som aldri ble fullført, var det beste norsk undergrunn kunne framvise.

for Nye Takter. Alle musikkaviser med respekt for seg selv har som kjent en egen tegner. Her hjemme har signaturer som Sjølie, Nielsen og Kverneland vært å se i tilknytning til mer eller mindre treffende serier vedrørende rock og rockemusikere. Nærum har hentet inspirasjon til sine betraktninger om rock fra utlandet.

—Ray Lowry, som tegner for NME (New Musical Express) har inspirert meg når det gjelder teksten. Ved å lese Lowry får jeg ideer

til måter å tilnærme meg stoffet på og hvordan jeg skal presentere poenget. Men jeg rapper ikke andres vitser. Det skjer bare hvis jeg er nødt, sier Nærum på en måte som lar oss forstå at han når det kommer til stykket, slett ikke er nødt til det.

I tillegg til NME leser Nærum regelmessig Nye Takter og de (andre) norske musikkavisene. Han gløtter også gjennom musikksidene i VG og Dagbladet. På den måten får han (egne) ideer til neste ukes tegning. For han har aldri noen i reserve.

—(Asbjørn) Bakke (i Nye Takter) spør av og til om han ikke kan få flere tegninger slik at han skal slippe angsten for at den ene ikke skal komme fram i tide, men så langt har jeg ikke klart å lage mer enn en i uka.

Nærum sukker litt oppgitt, men egentlig ved godt mot likevel. Ved å levere bare en tegning slipper han at Nye Takter returnerer tegninger med beskjed om at de ikke kan benyttes. Ganske smart, ikke sant?

Nærum benekter at produksjonen av kun en tegning i uka har noe å gjøre med langsomt arbeidstempo. Det tar nemlig ikke lang tid for ham å lage ferdig en tegning for Nye Takter, vel å merke om han lager tegningen på riktig måte.

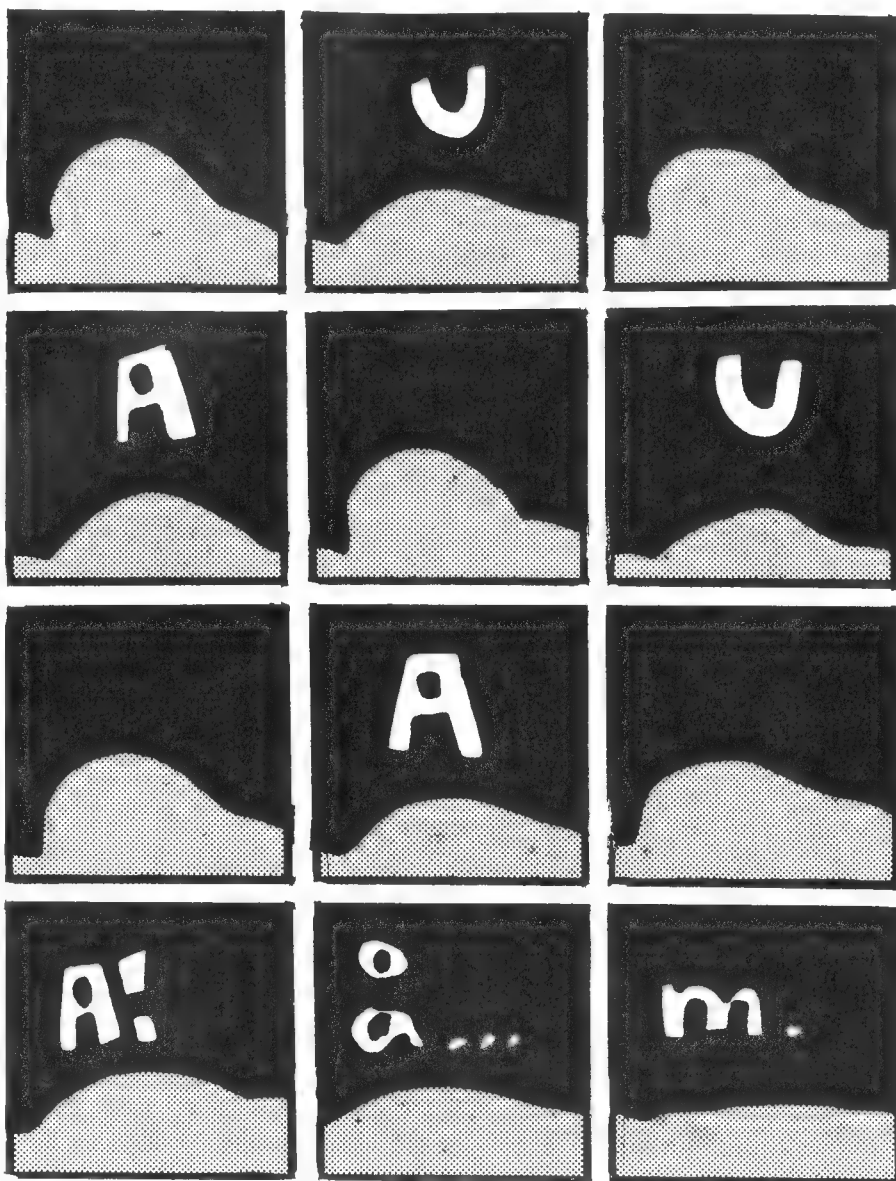
—Det å ikke skravere er knepet. Begynner man å skravere er man solgt! Det tar som regel ikke mer enn et kvarter å streke opp tegningen. Begynner man å skravere eller lage mønster i jakker og slikt, kan man bli sittende i timer!

Selv om Nærum har en meget lettgjenkjennelig stil med kantede og grovt "tilhugde" mennesker, er det replikkens skarpe piskesnert mot alt og alle som gjør tegningene til et høydepunkt i et hvert nummer av Nye Takter.

—Rock er sirkus - og det skal det være. Rocken trenger en del av mytene sine.

Den siste setningen kommer langsommere og mer ettertenk-

E R O T I S K K U N S T

somt.

—Rock er en subkultur!

Nærum får ikke mange reaksjoner på sine tegninger, selv om det hender at en og annen kristiansander stikker bort til ham og synes det Nærum driver med er "kjekt".

—Jeg tror dette henger sammen med at jeg bor litt utenfor rockemiljøet. Jeg er heller ikke ute etter å ta personer. I stedet tar jeg for meg fenomener.

Nærum påpeker at dette ikke så lett fomærmer folk. Enkelte rockpurister kan kanskje ta seg nær av en Jimi Hendrix som spiller piano med tennene, men det blir ikke like "strengt" som om Nærum skulle ha skrevet om et eller annet norsk pop- eller rockeband og hengt ut dem.

Men Nærum har da også tatt mannen og ikke ballen ved enkelte korsveier. Willy Haugli har fått på pukkelen og det har også norske grand prix-deltakere.

Nærum leser ikke bare musikka-viser. Han leser selvfølgelig også tegneserier. Batman står bortimot komplett i hyllene hjemme i Kristiansand. TinTin leser han om og om igjen.

—Jeg var også hekta på Will Eisner en tid, men da jeg tok fram Spirit igjen her forleden så jeg at selv om det er fabelaktig godt laget, ble jeg fort mett av Eisner. Man blir vel mett av de fleste.

Skippem er også hyppig lest i det Nærumske hjem, i likhet med Carl Barks.

—For øyeblikket er likevel Tommy og Tigeren verdens beste

Under den enkle tittelen «Nærum» står hans "rockismer" hver onsdag i Arbeiderbladet. Her fra serien SÅNT DU ALDRI HØRER PÅ RADIOEN, DEL 1

tegneserie, mener Nærum, som også har bidratt med femten sider til Norske Mad i løpet av det siste året (så fikk vi nevnt det også).

—Jeg er også en nesegrus beundrer av "Love and Rockets".

Så langt har vi konsentrert oss om tegneren Nærum, men han vil ikke selv definere seg som tegner. Det er skribent han er. Når Nærum skriver, får det svært ofte en meget satirisk form, noe også tegningene han bærer preg av. Den satiriske formen henger kan hende sammen med hans politiske overbevisning. Nærum er nemlig "så rød som det går an å bli".

—Jeg er generelt politisk interessert og kan vel betegne meg selv som en sofaradikaler. Hvor tydelig dette kommer fram i det jeg gjør, vet jeg ikke, sier Nærum.

De som har lyttet til radioprogrammet "Hallo i uken" har vel lettere for å bedømme om Nærum er tydelig politisk farget. Nærum har nemlig vært en av de ivrigste bidragsyterne der siden programpos-ten ble startet. De som kjenner programmet vet at man her ikke legger fingrene imellom. Her banner man så det lyser og rakker ned på kristne, politimenn og politikere over en lav sko. Ingenting er hellig i "Hallo i uken".

—Jeg har også gjort noe lignende for Sørlandssendinga, sier Nærum før han i neste øyeblikk innrømmer at han kan være langt mer spiselig for massene. For det skal vel godt gjøres å finne noe "glatte-re" enn radioreklame? Nærum har drevet med dét også.

Da inngir det vel mer respekt å drive med teater. Hamlet er det imidlertid ikke snakk om.

—Jeg er med i et halvproffitt ensemble som heter Tangakavalerene. Vi driver med revyer og opptrer rundt om. Jeg forsyner dem med tekster.

Ord er altså meget viktige for Nærum. Det er vel derfor han helst leser tegneserier på originalspråket.

—Man kommer nærmere kilden på den måten, sier Nærum selv.

Men nettopp fordi Nærum er så opptatt av ord, fengende replikker, oppbygging av historier og troverdige sammenhenger, ser han også svakhetene ved den norske tegneserieproduksjonen ekstra tydelig.

—Det er mange dyktige tegnere i Norge. Gutta i Pyton er uhyre dyktige, selv om det er det peneste man kan si om dem. Det er manuskriptene det skorter på. Hvorfor går ikke tegnene til de som skriver? Hvorfor skriver ikke norske forfattere for tegneserier? Lars Saabye Christensen, Morten Harry Olsen eller kanskje spesielt Jan Kjærstad burde ha kunnet laget spennende manus til tegneserier.

Nærum påpeker at norske forfattere så langt nesten utelukkende har gått til filmen når de skulle ha prøvd nye medier. Nå er det på tide at en eller annen tar en av de mange dyktige forfatterne i armen og leder vedkommende fram til en like dyktig tegner. Først da kan norske tegneserier virkelig bli å regne med også internasjonalt.

—Jeg kunne godt ha skrevet for andre, sier Nærum.

Nå mangler det bare at noen tar ham på ordet. Nærum sier at han allerede har et par ideer til lengre

fortellinger.

Nærum ser det som lite sannsynlig at han selv kommer opp med noen lengre tegneserie med det første.

—Det kommer jo helt an på hva som byr seg. Man skal ha en del økonomisk sikkerhet før man setter seg ned for å tegne noe som er langt. Man må enten være rik eller noen må tilby et slikt oppdrag, før så skjer. Skjønt, jeg må ta en reservasjon her hvis vi tenker Christopher Nielsen...

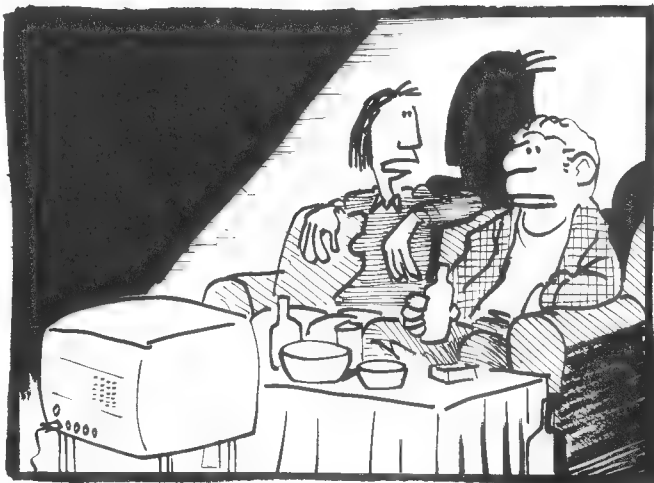
Nærum har ingen planer om å samle tegningene som har stått i Nye Takter for en fellesutgivelse. Selv om Larson har oppnådd stor suksess (også i Norge) med sine mer eller mindre surrealistiske tegninger, har ikke Nærum noen tro på en tilsvarende suksess for ham selv.

—Det ville ha vært gøy å se det hele samlet, men hvem skulle ha kjøpt det? Det er jo også slik at mine tegninger er på sitt beste når de er aktuelle. De er jo laget for aviser. Man leser dem på onsdag og så kastes de.

Nærum sitter imidlertid på hele samlingen. Hvis noen kommer med et tilbud skal ikke han være vrang.

Tor Sandberg

Galleri Nærum

—«Brandenburger Tor», «Faren over», «Smil» og varme overalt»...Vet du hva? Jeg savner den kalde krigen.

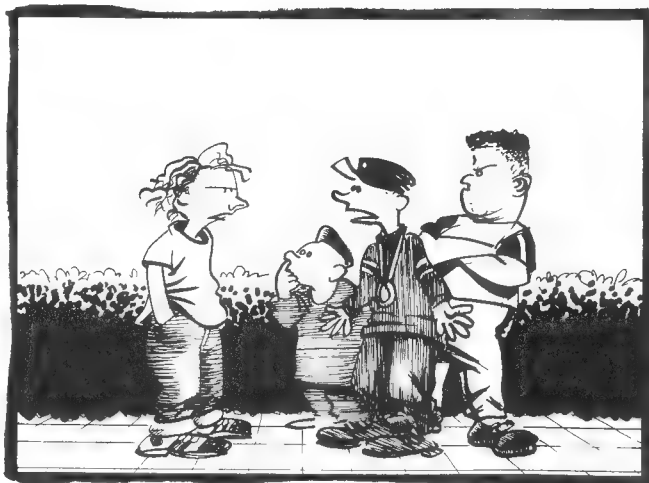
—Men jeg sto jo bare her da den fordømte bikkja satte tenna i meg! Hvorfor skal jeg arresteres?
—Det er forbudt å mate politihundene.

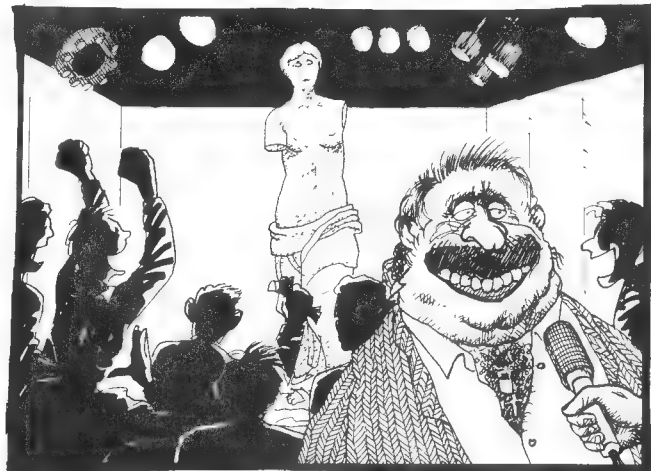
—Ikke for å være gledesdreper, men jeg tror vi har kjøpt for tre og et halvt tusen kroner i vaskepulver.

—Den neste låta handler om det totale sammenbrudd for troen på framtida på bakgrunn av trusselen om atomkrig og sånn. Hadde vært jævla kult hvis noen ville danse.

—Skal dere liksom lage rap her på Vestkanten? Går ikke, det. Velt dere ikke at rapen kommer fra ghettoen?
—Klart det. Pappa har lovet å bygge en til oss.

—Ærlig talt ser jeg ikke noe galt i at gutta har utbytte av å se på en vakker kropp.

Galleri Nærum

—Har dere «Metal Inferno» av 9.000 Screaming Souls på tolvtommer?

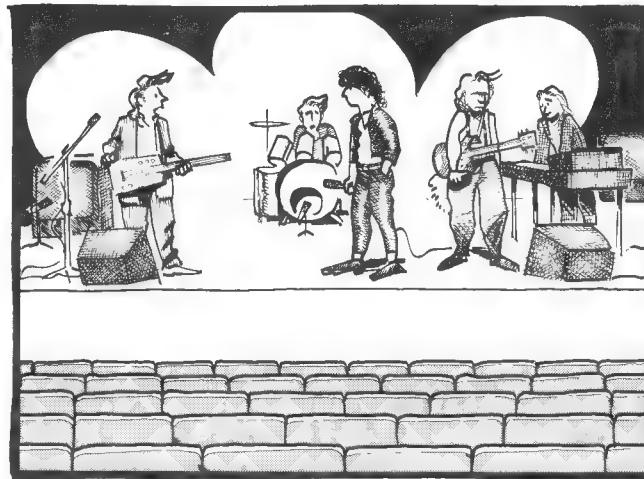
—Sannelig om jeg vet. Kan du nynne den?

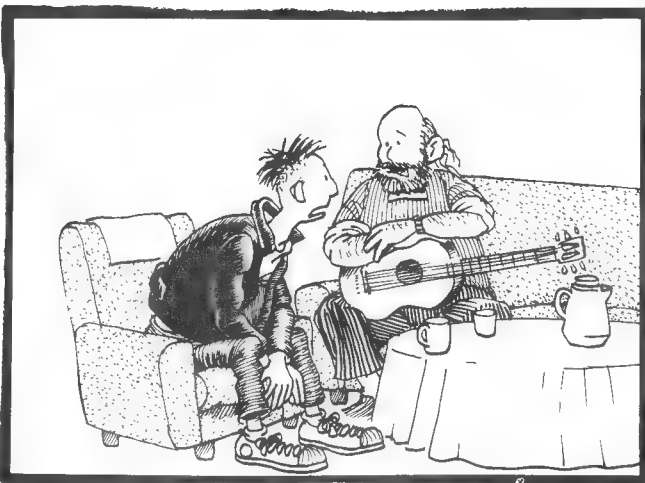
—Det er Michael Jackson. Han ønsker seg vinger.

—For Grunnloven? Demonstrerer de for Grunnloven? Og det sier du først nå!

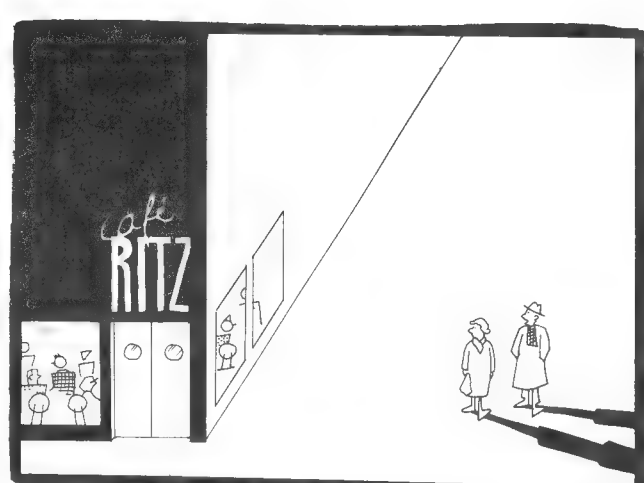
—Dette er flaut. Her har vi prostituert oss musikalsk, men Ingen liker oss nå heller.

—Dere velt ikke hvor heldige dere var, som hadde Viet-namkrigen og EF og alt det der.

—Åssen det?

—Når vi synger om regnskogen, er jo alle enige.

—Husker du vi lovet hverandre at våre barn skulle få alt vi ikke hadde? Vel, nå har de fått det. Men de vil ikke dele det med oss.

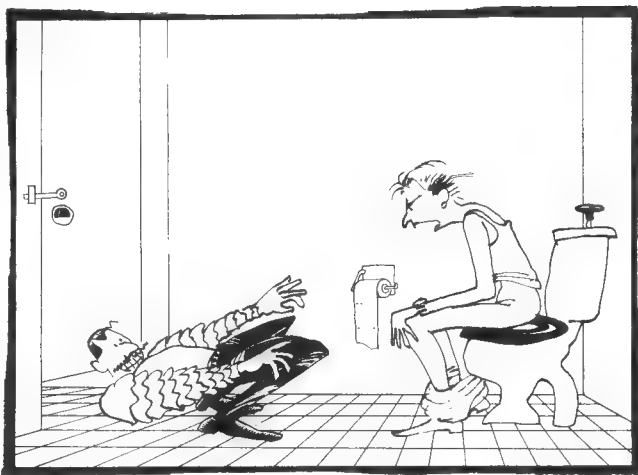
Galleri Nærum

—Hallo? Påsken er over. Nå kan dere få tilbake rommet deres.

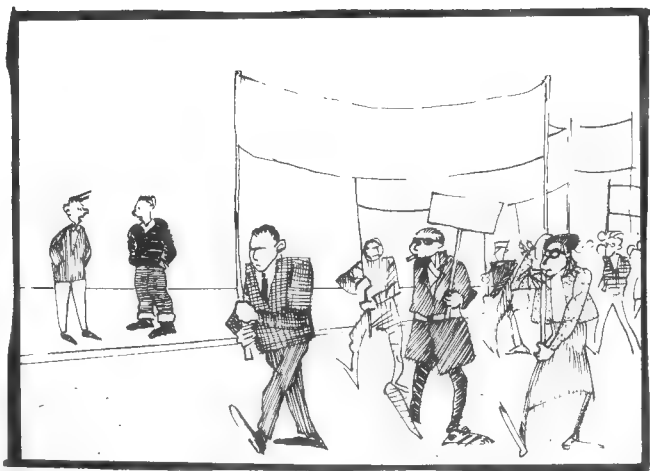
—Jeg skal være glad når Ungdomsåret er over og vi slipper å sitte oppe halve natta for å se på utrangerte rockeband.

—Enda en limbodanser! At det skal være så umulig å sette opp et varselskilt!

—Jeg? Nei, jeg er kulturartist.

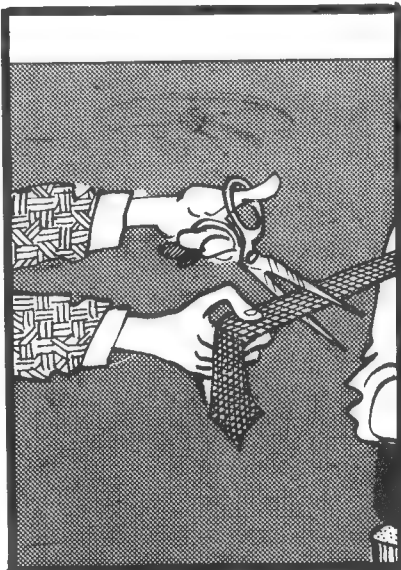

—Hvorfor står det ikke noe på de transparentene?
—Det er Postmodernistisk 1. mai-front. De mener at språket ikke kan skildre virkeligheten.

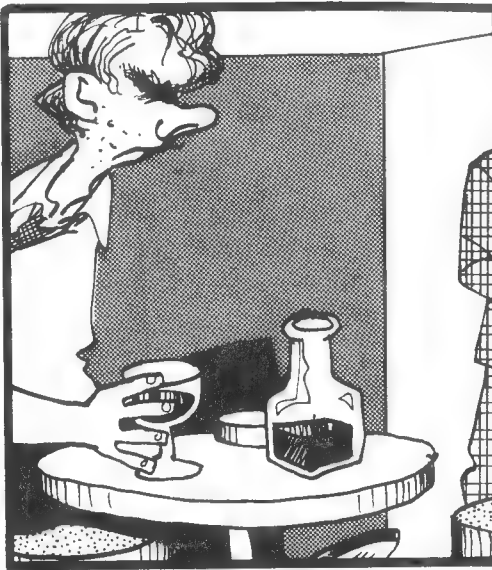

Hva er det som synger med høy, skjelvende stemme om å holde Sovjetunionen samlet? Roy Gorbison.

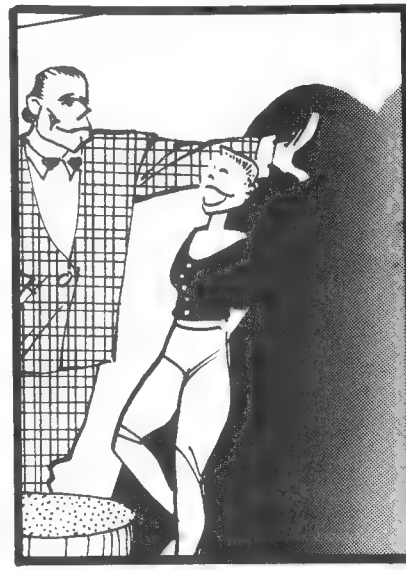
Galleri Nærum

JEG FINNER MEG I
HVA DET SKAL VÆRE

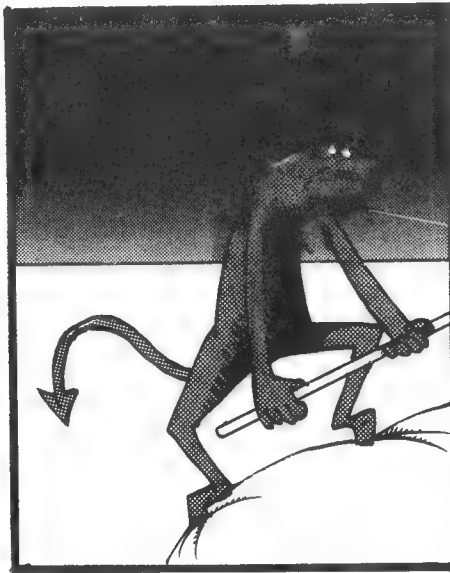
MEN NR BEGYNNER DET Å RØYNE

NÅR DU SMILER TIL DEN
KLYSETE FYREN

SOM SER PÅ DEG MED SOVEROMSØYNE

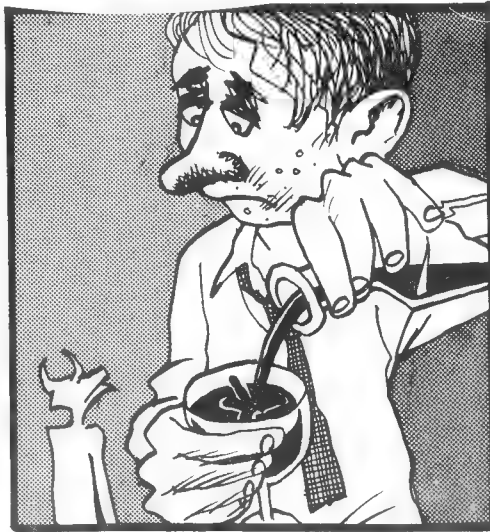
JEG HAR EN GRØNN LITEN DJEVEL
PÅ SKULDEREN

HAN STIKKER MEG I ØRET
MED GAFFELN

SPØR: "ER DU MANN
MUS?"

JEG ER MUS
TIL JEG HAR TØMT KARAFFELEN

SÅ DRIKKER JEG MED DJEVELEN
VI TAR EN SKÅL FOR DEG

Nærum

Om selvbedrag og skiturer

Tor Bomann-Larsen har lenge vært kjent som en satiriker som ikke tar smålige hensyn når det gjelder å parodisere norske nasjonalhelter som Nansen og Ibsen.

Nå har kommet med hele to bøker på samme gang, og som den historiebevisste leser vil merke, er begge logiske skritt og en klar forlengelse av Tor Bomann-Larsens tidligere forfatterskap. Denne høsten har han tatt steget fra satire i tegneserieform til en mer rendyrket verbal satire i og med boken «Da det gjaldt». Over snaut 90 sider lar han Viktor Andresen dyrke selvbedragets edle kunst. For som tittelen idikerer handler boken om krigsårene i Norge. Perioden på fem år som etterhvert som årene har gått, har fått stadig mer heltmodige drag i form av hjemmefrontens iherdige innsats mot okkupasjonsmakten. Og det er her Bomann finner sin innfallsvinkel.

Viktor Andresen er en av de mange som tror han gjorde så utrolig mye for å gjenreise den norske flaggstanga med det blå-rød-hvite i toppen. Men egentlig gjorde han vel ikke en døyt for å være med å befri landet. I den grad han gjorde noe, var vel tyskerne de mest taknemmelige.

Med hyppig bruk av umorske symboler som bjørkestammen, granskogen, kongen og den jomfruelige sne, tar Bomann oss med på en beretning om unnfallenhet, svakhet og tiltaksløshet, alt ikledt en tykk glasure av satire og lattervekkende innslag. man føler med-dynk med narren Viktor Andresen, selv om han iallfall tilsynelatende tror oppriktig på sin egen storslåtte innsats.

Bomann har tatt det hele utrolig

godt på kornet. Hvem har vel ikke fått høre om de harde krigsårene av slekt og andre tilhørende «bestefarsgenerasjonen». Og egentlig hadde svært så mange at dem det riktig så bra, selv om den tyske jernhælen ikke behaget dem helt. Vilåårene for resten av det okkupert Europa var iallfall av en helt annen og tøffere karakter.

At Bomann fisker rørt vann med denne korte boken, er det ingen tvil om. Som julegave til far og farfar passer den derfor ikke. Som julegave til de som er lei av alle nasjonalistiske floskler med utgangspunkt om «den gangen vi lå opp i skauen...», er den perfekt.

Atskillig mer lettfordøyelig på alle måter, vil nok «Olavs første skitur» være. Dette er en illustrert barnebok for de helt minste barna. Bomann forteller her om Kong Olavs første fiskebein på silkefjøre. Maud og Haakon er også med som kongepriinsens ubehjelpelige foreldre. Mens de setter på seg skiene bak-frem, lar Olav en hare få haik. Riktig så søtt og morsomt det hele. De aller minste barna vil sikkert elske denne boken. Selv om undertegnede desperat forsøker å bevare både sin barnlighet og barnslighet, følger han seg ikke helt ut i stand til å bedømme boka likevel. Kommer det flere barnebøker fra Bomann (eller andre tegnere) skal vi engasjere en anmelder i prepubertiell alder.

Tor Sandberg

Tor Bomann-Larsen:
Da det gjaldt
— *En god nordmann*
står endelig frem
Cappelen
ISBN 82-02-12439-5
Olavs første skitur
Cappelen
ISBN 82-02-12419-0

And i avisen

To ganger i sommer figurerte Donald både på Aftenpostens forside og næringslivssider. Senere fulgte Dagbladet opp.

Grunnen til at han markerte seg så sterkt som avisand, var at det går hardnakkete rykter om et nærmere samarbeid og en mulig fusjon mellom Walt Disney Company og det nordiske Donald-forlaget Gutenberghus. Begge er mediegi-ganter. Danskeide Gutenberghus er det nest største forlag i Norden med en fjorårsomsetning på 3,7 milliarder kroner. Skjønt forlag - Gutenberghus Gruppen er et konsern som omfatter mer enn 70 selskaper i 11 land. Og omsetningen av Disney-blader utgjorde bare 0,5 av de 3,7 milliardene.

Konsernsjef i Gutenberghus, nordmannen Jan O. Frøshaug, sier til Aftenposten at både Disney og Gutenberghus er interessert i hva han kaller "et integrert samarbeid", men at det er for tidlig å si hvilken form dette samarbeidet vil få. Disney øker for tiden sitt engasjement i Europa, blant annet gjennom å åpne et nytt Disneyland ved Paris. Gutenberghus ekspanderer også. I august sto de bak det første Disney-blad på russisk, og i løpet av høsten etablerer de seg i Polen og Tsjekkoslovakia. Ellers utgir de Disney-serier på lisens i de nordiske land, Vest-Tyskland, Storbritannia, Østerrike, Sveits

og Ungarn. Bulgaria og Romania står på ønskelista.

Det er et tegn i tiden at symbolet på vestlig kapitalisme, onkel Skrue, nå invaderer Øst-Europa, selv om det russiske Donald-bladet hverken har navn etter ham eller Donald, men etter Mikke Mus. Kanskje er det også et tegn i tiden at på grunn av papirmangelen i Sovjetunionen - et land som har mer skog enn de fleste - vil bladet bare komme fire ganger i året og med det beskjedne opplag 200 000. Men papirmangelen til tross: Slår Disney-seriene an, vil turen i neste omgang visstnok komme til Asterix og Lucky Luke.

Aftenposten antyder at en av grunnene til fusjonsplanene er at flere forlagskonkurrenter har forsøkt å overta de rettighetene Gutenberghus nå sitter på. Gutenberghus har også merket de trangere tider; i fjor var overskuddet på 5 millioner kroner, og det er lite målt i forhold til omsetningen.

Hos Disney har man derimot liten grunn til å være bekymret for overskuddet. I løpet av noen få år har konsernet tredoblet sin tegnefilmproduksjon og tidoblet TV-produksjonen, og det vokser også innen live action-film.

Jon Gisle

And i data

Disney håper gjøre det stort på PC-markedet

-Vi vil gjøre det samme for computer-generasjonen hva vi har gjort i generasjoner. Så lyder mediaslagordet fra Walt Disney Company.

Det var vel bare et spørsmål om tid. Disney har aggressivt økt sin media-interesse på alle områder. Gutenberghus og Hjemmet har merket det. De har fornyet sin interesse for film; med «Dick Tracy» og «Pretty Woman» som de siste suksesser. Og nå står dataverden for tur. Det er der de virkelige store pengene ligger.

Disney sier de baserer sin kommende innsats på datasiden på det faktum at det er over 1,3 millioner hjem i USA alene som har både en PC og minst et barn mellom 2 og 5.

Disney er uten tvil oppmerksomme på at de ledende firmaer som retter seg mot underholdningsprogramvare er i sikker vekst. I 1989 sto Electronic Arts i 66 millioner dollar og Broderbund tok inn 51 millioner.

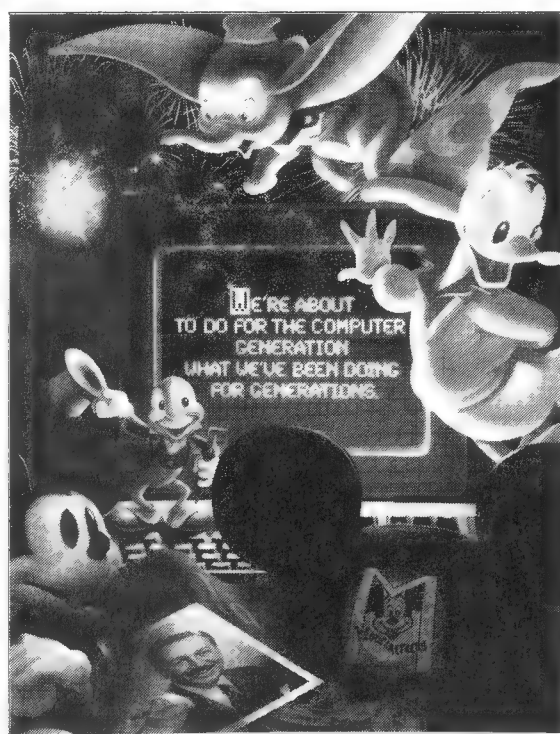
Markedsanalytikere har for lengst slått fast at de sikre inntektkildene i dataverden er ikke å selge datamaskiner (som stadig faller i pris grunnet sterk konkurranse og produktforbedring, og dermed mindre profittmarginer), men programmer til datamaskiner.

Disneys første program vil antatt selge i begynnelsen i nærheten av 40 millioner og vil bli markedsmessig bli knyttet til en hardware-enhet som vil gi tilnærmet realistisk lyd. I dag har alle PC'er temmelig skrøpelig lyd som innskrenker seg til beep'ing. I programmene vil figurene bevege seg på data-skjermen mens de høres via lydkanalen i tilnærmet tegnefilm. Foreldre kan sjekke ut programmene på forhånd via å anskaffe seg videoer for 5,95 dollar, et beløp som blir tilbakebetalt ved anskaffelsen av programmene.

De første programmene er didaktiske og undervisningsbaserte program, f.eks. lære og lese-program for de aller minste. I motsetning til barne-TV er programmene interaktive ved at barna skal gi sin respons via tastaturet. «Learning and fun should go hand in hand» som det heter.

Walt Disney Company har selv benyttet sofistikert programvare i skapelsen av sin tegnefilmer det siste tiåret. Nå står også turen for den voksne delen av PC-verden. Eller Amiga-verden, ettersom denne maskin-utrustningen hittil stiller sterkest på videoproduksjonssiden. Walt Disney Computer Software, som underfirmaet heter, har lansert et interessant program ved navn «The Animation Studio». Her tilbys muligheten til å lære å bruke såkalte «Disney-style»-tegneteknikker kombinert med moderne animasjonsteknikker.

Finn Bjørklid

Ny hersker i Bangallas jungel

"Når Fantomus beveger seg, står lynet stille."
(Gammelt jungelordtak.)

**Et sjørøverskip
forliser i en storm
utenfor kysten av
Vest-Afrika.
Bare en liten
piratmus over-
lever og kryper
våt og forkommen
i land.**

Han søker ly i en forlatt grotte med utseende som en hodeskalle. Her er han så heldig at han finner tørre klær, nemlig en trikot som ligger igjen etter grottens forrige beboer. Således blir han ved en skjebnens tilskikkelse den første Fantomus.

Klinger ikke dette kjent?

Kjell E. Midthun har laget en Fantomet-parodi for barn og - ikke minst -

voksne. Vår nye helt sliter med å befeste både sin posisjon som jungelens hersker og forholdet til sin utkårede, Zalo, som han håper skal skjenke ham en arving til hodeskalletronen. Manuset glitrer av fine ordspill og morsomme detaljer.

Muligens er det kun sekvensen hvor Fantomus og hans trofaste hund Ulf rir på en elefant for å møte erke-fienden Pongo, er for stille-stående. Selve Fantomus-skikkelsen fungerer glimrende grafisk; i noen bilder ser vi bare den lange snuten hans som stikker inn fra billedkanten.

En annen markant skikkelse er Ulf, en klok og tenksom hund som berger sin herre ut av mange ubehagelige situasjoner.

Albumet er tegnet i en røff funny animal-stil, men enkelte av dyrene som opptrer, er så realistisk

tegnet at det bryter stilen.

Dette er imidlertid pirk. Kjell E. Midthun har laget et album til stor glede for alle som liker intelligent humor, og selvfølgelig for alle Fantomet-fans.

Albumet er vakkert innbundet, utmerker seg med god trykk slik at gråtonelaveringene kommer fint fram. Nevnes skal kanskje også formatet, som er spesielt i album-sammenheng — nemlig kvadratisk. På en måte står det utmerket til innholdet. En interessant og spennende debut i serie-sammenheng som lover mye. Også Fantomus-skikkelsen i seg selv er mulig å bygge videre på.

Jon Gisle

Kjell E. Midthun
*Fantomus
og tronarvingen*
Innbundet, 43 s.
Cappelen 1990
ISBN 82-02-12335-6

Negle- bitende

**De siste par
årene har "Iskalde
grøss"-serien fått
mange trofaste
lesere her til
lands.**

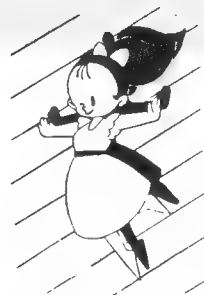
Nå forsøker Semic å følge opp denne suksessen med et nytt blad som er litt mer sofistikert, hvis man kan bruke et slikt ord om en

genre hvor det pøses på med blod og innvoller villig vekk.

Bladet har fått det meget treffende navnet "Angst og beven" og byr på hva tittelen inviterer til. Den vesentligste forskjellen fra "Iskalde grøss" er at det her ikke er snakk om serier fra 50-tallet, men langt nyere serier, ja, faktisk finnes det her eksempler på serier tegnet i andre halvdel av 80-tallet. Det er stort sett amerikanske tegnere som har signert de skrekkelige episodene i det første nummeret.

En norsk tegner har imidlertid også sneket seg inn. Steffen Kverneland står nemlig for utformingen av de to slimdryppende gjennomgangsfigurerne med de meget betimelige navnene Angst og Beven. Det er selvsagt et genretreiks; også i de gamle EC-skrekkseriene var det vanlig at man lot en skrekkelig, men humorisk *host* (vert) skape en noe mykere overgang til det blodige alvor.

I første utgave på snaut 70 sider i både farger og svart/hvitt, merker vi oss spesielt "Smertens lover" av Erik Saltzgaber, John Bolton og Bill Oakley, basert på skrekksfilmens mester Clive Barkers forskrudde ideer om Helvete på jord og andre steder. Det er lenge siden man har observert sado-

ANMELDELSER

Kritikk, ros og slakt

masochistiske djevler med følge. En artikkel om Clive Barker og bakgrunnen for serien er det også plass til i bladet. Temmlig obskurt egentlig.

Semic har etablert gode forbindelser med Will Eisners forlag, Kitchen Sink, Dennis Kitchens gamle underground-forlag som etterhvert er blitt vel så overground. Det synes også med at Semic er med å pushe videre gamle motkulturelle helter som Rand Holmes (kjent for sine *Harold Hedd*-serier — en canadisk pedant til *Freak Brothers*). Manus står Jan Strnad for (joda, navnet skrives slik), som Corben gjerne benytter. Det er i og for seg en grei

historie Rand Holmes formidler, uten større entusiasme, om barnemishandling og alibier som sprekker ved skjebnens ironi. Men Rand Holmes er alltid lesevennlig, med sin klare, figurative og plastiske former — Wally Woods arvtaker på denne jord.

Angst og beven mangler etter undertegnede oppfatning en klar profil. Her serveres alt fra klassiske spøkelseshistorier til mer banale zombie-fortellinger i tillegg til den obligatorisk psykologisk begrunnede skrekkehistorien. Det burde vært mulig for Semic å få en jevnere kvalitet på bladet, spesielt ettersom det virker om

man har mye å velge i.

For de som er helfrelst på staker gjennom hjertet, ofringer til Satan og en ond ånd eller to, vil vel bladet imidlertid likevel være midt i blinken.

Vi noterer ellers at Semic tiilsynelatende har oppdaget at blod tar seg best ut i farger. De seriene som har fått plass på de svart/hvite sidene er på langt nær like blod-dryppende.

Tor Sandberg

Angst og beven
Nummer 1 1990
hefte, 68 s., kr. 17.50
Semic Norsk Forlag

Gammel og ny Tintin

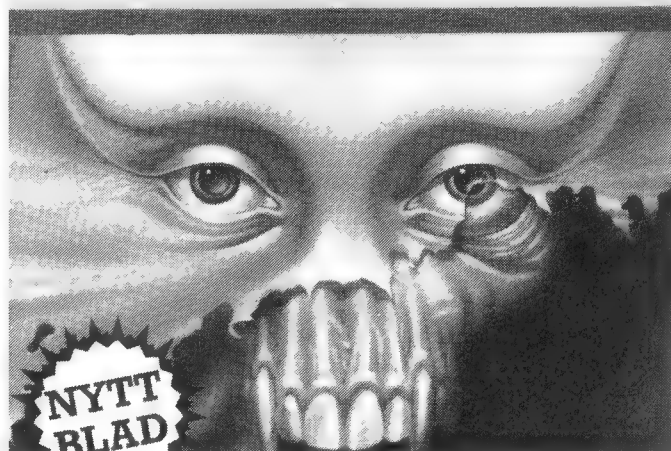
Tintin i Kongo var den andre Tintin-historien Hergé laget; den er faktisk 60 år gammel.

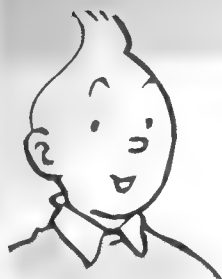
I likhet med de andre tidlige albumene tegnet han det om i en sikrere strek på 40-tallet, og denne versjonen er nå kommet på norsk.

Tintin i Kongo har vært nærmest beryktet for sin rasistiske framstilling av Afrikas befolkning. I dag er dette neppe noe stort poeng. Albumets skildring av afrikanerne gir til

de grader uttrykk for avlegse fordommer at det heller må sees som et tidsbilde, preget av den tidens klisjeer. Og aksepterer man først disse klisjeene, er det ganske morsom lesning, ja, kanskje et av de mest underholdende Tintin-albumene.

Historien er blitt til før bifigurer som kaptein Haddock, professor Tournesol og Dupond og Dupont gjorde sitt inntog i serien. (De to sistnevnte er riktignok tegnet inn i et enkelt bilde i 1946-utgaven.) Det er Tintin selv det dreier seg om, i tillegg til at hunden Terry spiller en mer aktiv rolle enn vi ellers er vant til. Det er full fart fra første side; hovedpersonen og bikkja hans kastes fra den ene dramatiske begivenheten til den andre. Mye dreier seg om møter med ville dyr, det være seg ilskne papegøyer, løpske elefanter eller slanger som sluker Terry hel. Ville og "dumme" innfødte hører som nevnt også med. Under det hele ligger en intrige med noen banditter som forsøker å likvidere Tintin, men denne intrigen er av underordnet betydning. Det viktige for Hergé har vært å pøse på med stadig ny spenning, og det har han faktisk klart uten at det er blitt heseblesende. Albumet kan absolutt anbefales,

ANMELDELSER

Kritikk, ros
og slakt

men under lesingen bør man altså ha i bakhodet at det er forfattet i en annen tid enn vår.

Samtidig kom også et av Hergés nyere album, *Castafiores juveler*, ut på norsk. Her inntar den innpåsletne sangerinnen kaptein Haddocks slott, og i kjølvannet hennes kommer fortredelighetene som perler på en snor. Om Tintin i Kongo kan beskyldes for å være racistisk, er Castafiores juveler kvinnefiendtlig. Albumet har faktisk en del til felles med Tintin i Kongo. Også i Castafiores ju-

veler er kriminalintrigen underordnet; ja, det viser seg til og med at det ikke har foregått noe kriminelt i det hele tatt. Historien er også blottet for eksotiske innslag. Dette er vel det eneste Tintin-albumet hvor hovedpersonene ikke drar på noen reise. Alt foregår hjemme hos Haddock, og dette bidrar til å gjøre historien kjedelig. Det blir en opphopning av gags rundt Castafiores nykker, en rampete papegøye, et defekt trappetrinn, Tournesols mer eller mindre mislykkede oppfinnelser osv. osv., men albumet

mangler den friskhet vi finner i Tintin i Kongo.

Med dette har Semic utgitt samtlige Tintin-album på norsk, med unntak av Tintin i Sovjet, som Hergé ikke ønsket å trykke opp igjen.

Jon Gisle

Hergé (Georges Rémi)
Tintin i Kongo
og *Castafiores juveler*
Oversatt av
Øystein Marmøy
Heftet, begge 62 s.
Kr. 39.50 per album
ISBN 82-535-1240-6
og 82-535-1206-6

trekker i trådene.

En dansk superhelt blir også introdusert. Hennes navn er (naturligvis) *Den Lille Havfrue* og preget, om vi så må få si, av dansk lynne.

Foruten Oslo, foregår handlingen i København, Stockholm, Helsinki og i Amsterdam. Det virker ikke som det er brukt allverdens tid på forhåndsstudier på noen av disse byene. En kanal, et svensk flagg, en monolitt, men ellers ganske så nøytrale husvegger som egentlig kunne ha hørt hjemme nærsagt hvor som helst i verden.

Teddy Kristiansen har forøvrig en meget luftig strek. Han elsker tydeligvis store åpne flater og store tegninger. Her er det lite å hente for de som

Supermann i Vigelandsparken!

Tenk om man hadde en maskin som kunne uskadeliggjøre alle atomvåpen. Dette er utgangspunktet for albumet "Supermann i Norge".

Det er de to danskene Niels Søndergaard (historie) og Teddy Kristiansen (tegninger) som står bak albumet.

En del av handlingen finner sted i Oslo. Det skulle vel ikke overraske stort at det er Vigelandsparken det går ut over når Supermann havner i klammeri med to norske

superheltene *Blåfrost* og *Uvær*. De er forøvrig søstre og blir presentert på en måte som ikke akkurat tyder på at de danske opphavsmennene har spesielt stor respekt for nordmenns intelligens.

På den annen side er hele albumet holdt i en lettbeint og spøkefull tone. Her fleipes det ganske åpenlyst med de mytene som er spunnet omkring Supermann-figuren. Alle de kjente og kjære (?) figurene er det også funnet plass til. Louis Lane lar seg gjentatte ganger irritere over Clark Kents mange påfunn. Jimmy Olsen dukker opp i tilnærmet folkedrakt og med norske

aner. Og bak sitter selvfølgelig Lex Luthor og

ANMELDELSER

Kritikk, ros
og slakt

liker å finne detaljer i bakgrunnen. Likevel er Kristiansens stil lett å like. Det hele virker på en måte så riktig og så velordnet. Så får man heller tilgi (eller kanskje det fortjener en ekstra applaus) at Superman mest av alt ligner en forvokst femåring i ansiktet. Stilen er meget grafisk meget dynamikk i figurtegnningene og med eksilent bruk av avdempete farver. Serielayouten likeså, og som framhever mimikken i personene fjes. Derimot avsløres Teddy Kristiansen som en mindre habil tegner i

andre partier, særlig når hender har betydning for bevegelsene.

Men det er tross alt Teddy Kristiansen som bærer dette første Supermann-historien laget utenfor USA. Niels Søndergaard viser et kunnskapsnivå på plan med de nedre trinn ungdomsskolen. Å presentere nøytrale Sverige som om det var en varsallstat under Sovjet, ville kanskje ha gått helskinnet gjennom nåløyet under den kalde krigen på femtitallet. Skjønt, vi tviler på det.

TEGN ønsker Teddy

Kristiansen tilbake med sin til tider meget vakre flatetegninger, men stiller oss mer tvilende til innreisetilattelse for Niels Søndergaard. Vi anbefaler at dansk Semic spanderer et abonnement på en dansk dagsavis slik at han får oppgradert sine almen- og samtidskunnskaper.

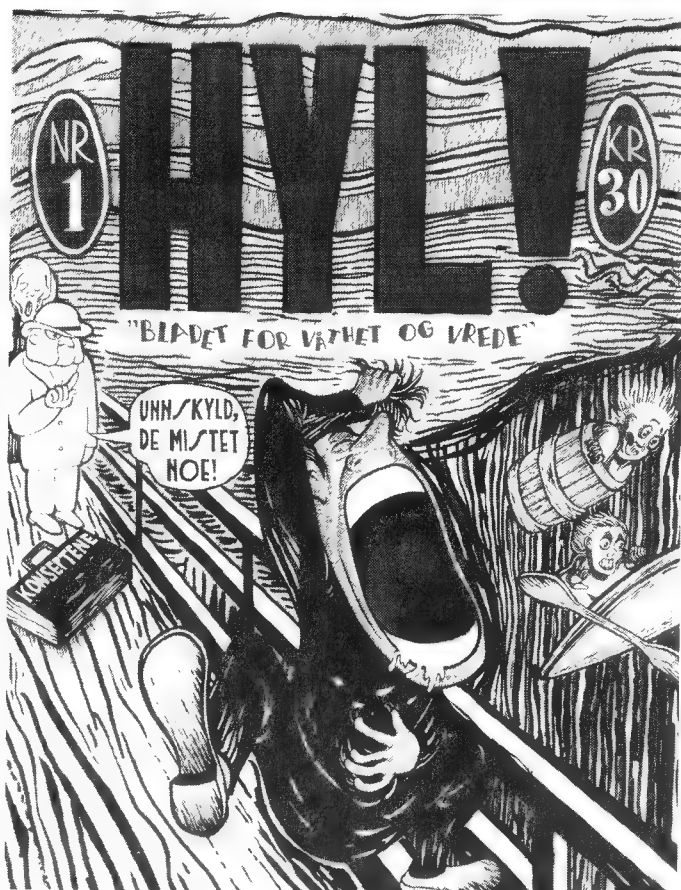
**Tor Sandberg
og Finn Bjørklid**

Kristiansen
og Søndergaard:
Supermann i Norge
album, 50 s., kr. 36,50
Semic Nordisk Forlag
ISBN 82-535-1205-8

sterket Tommy/Larry til en virkelig djevelunge. Leoparden er også mer virkelig enn en tøytiger, nemlig en virkelig leopard. Ikke å undres på at foreldrene er mer enn fortvilet. De ser seg nødt til å gå til mer drastiske midler for å kure sin psykotiske sønn enn å sende ham til sengers uten dessert. De tyr like godt til psykiatrisk hjelp. Slutten er imidlertid ikke lykkelig - unntatt for de mest misantropiske.

Full klaff oppnår Hepstein også med serien «Samleren» som omhandler en samlegal persons veg til maktens tinder og det påfølgende fallet i fortapelsen. Hepstein viser i denne serien virkelig hvilken særegen og spennende strek han innehar.

Resten av bladet er i all hovedsak viet en meget gjennomarbeidet og til tider meget treffende parodi på Dagbladet. Hepstein går gjennom løssalgsavisen side for side og lager sin egen og meget personlige vri på alt fra lederen til kultur- og sportssidene. Tegneserie kan det imidlertid ikke kalles, med unntatt av «Noen som passer for meg», hvor Hepstein likeså godt har koblet kontaktbrevene sammen med parodier på Dagbladets daglige avisstriper, som vanligvis står på samme side. Det hele med stor suksess. Hepsteins meget særegne ortografi, ikke

Velartikulerte H Y L !

«HYL» er den korte og greie tittelen på årets så langt beste uavhengige utgivelse på tegneseriefronten her til lands.

Bak verket står i all hovedsak Walde-
mar Hepstein. Han
beviser nok en gang at
han er en meget dyktig
tegner og også at han for-
står betydningen av gode
historier. De som har san-
sen for «Tommy og Ti-
gern» får en virkelig hylende morsom parodi i serien
«Larry og Leoparden».

Her har Hepstein for-

ANMELDELSER

*Kritikk, ros
og slakt*

trykkfeil, men bevisst språkføring blir derimot meget anstrengende å lese etterhvert og tar nok gnisten av parodien. Det har ingen hensikt å gjøre leseren andpusten i unøde.

Den allerstedsnærværende Christopher Nielsen bidrar ellers med en side (beskjedent til ham å være!). det samme gjør Harvey Kurtzman, og Charles Addams.

Vi venter med spenning på neste utspill fra Waldemar Hepstein. Han er verd å vente på.

Tor Sandberg

Waldemar Hepstein:

HYL

hf., 36 s., kr.30,-
konjunksjoN kartooNs
c/o Tor LeChanteuse
Irlandaise Lier
Haraløkka 18
0689 Oslo 6

Gjennomgang: 50 SIDER FOR LITE

**Bjørn Ousland står
for både manus og
tegninger til heftet
«Evenstad — Stor-
gård, skogskole og
distriktshøgskole».**

C Selv om utgangspunktet er såpass spesielt at det her er snakk om et spesiellbestilt verk hvor originale skal henge på skolevegger på Hedemarken, skriker det mot leseren at her er alt for mye historie presset inn på et alt for lavt sideantall.

Over 16 sider blir det nesten bare snakk om et

helt fortettet sammen-
drag, en oppramsing av
begivenheter helt uten
plass til oppbygning av
stemninger og forløsende
klimaks.

I stedet presenteres vi
for dødsfall etter dødsfall,
hvor hvert enkelt tilfelle av
hjerterstans nesten bare
blir en rask registrering.
Hadde Bjørn Ousland
fortsatt i den retningen
«Solrunns saga» så langt
har ført ham, kunne dette
ha blitt et bredt anlagt
episk verk om norsk bon-
dekultur, om menneskelig
godhet og menneskelig
ulykke. Men som før nev-
nt, utgangspunktet og den
summen Ousland har blitt
tilført for å fortelle om
«Evenstad», har ikke åp-
net for slike løsninger.
Derfor må vi også finne
oss i en noe påklistret av-
slutning om storgården

Bakgrunn: Ousland opp på veggen

**I begynnelsen av august
leverte Bjørn Ousland fra
seg originalene til noe
TEGN antar er Norges
første tegneserieutsmyk-
ning. Serien er på 16
sider og skal henge over
et stort antall kvadrat-
meter vegg på Hedemark
distriktshøgskoles split-
ter nye avdeling på
Evenstad.**

Ousland står bak både
manus og tegninger
til historien om fru-
en til Evenstads dramat-
iske liv. Denne tragiske kvin-
neskikkelsen levde i Stor-
Elvdal på 1700-tallet. Hun
var en husmannsjente som
giftet seg med sønnen på
herregården. Men derfra og
ut var det slutt på lykken.

Anne Evenstads første
mann døde kort tid etter
at hans bror hadde avgått
ved døden. Senere døde
også far til de to sønnene.
Anne Evenstad arvet
overraskende nok hele
gården. Hun giftet seg
på nytt, men også den

andre mannen døde ung.
Det samme gjorde Anne
Evenstads sønn. Etter at
Anne Evenstad selv døde,
ble storgården omgjort til
skogskole.

Denne dramatiske
historien har Bjørn Ousland
beskrevet over 16 sider.
Den produktive tegneren
som vel er mest kjent for
Solrunns saga, opplyser
at han har lagt ned et
omfattende arbeid i for-
bindelse med serien.

—Jeg leste mye bygde-
historie og snakket også
med flere personer i Stor-
Elvdal før jeg skrev manus,
forteller Ousland.

Ideen til å illustrere
historien med en tegneserie
var det Konrad Mehus,
kunstnerisk konsulent for
utsmykningen av nybygget
på Evenstad som fikk. Det
ble aktuelt med nytt bygg
og ny utsmykning etter at
den forrige hovedbygning
på gården brant i 1987.

Opprinnelig ble Erik von
Krogh spurt om han ville
illustrere historien. Krogh
hadde ikke muligheter til
dette. Han

anbefalte i stedet Ousland.
Før Ousland fikk tilslaget
på honoraret på 50.000
kroner, ble også andre norske
tegnere og illustratører
forespurt, blant annet Peter
Haars.

—Dette er vel antageligvis
første gang det blir brukt
av utsmykningssmidler til
innkjøp av en tegneserie
her i Norge. Kjøp av kunst
er vel vanlig nok, men så
vidt jeg vet har man aldri
kjøpt tegneserier for statlige
midler før, sier Ousland.

TEGN antar det kommer
til å bli valfart av Ousland-
fans til Stor-Elvdal når
originaltegningene kommer
på plass i glass og ramme.
Det skulle imidlertid være
mulig å få tak

i serien på annet vis også.
Serien er nemlig også gitt
ut i et hefte på 20 sider med
for- og baksider av Ousland.
Heftet inneholder også
supplerende opplysninger.

—Dette heftet vil bli gitt
bort gratis til skolens
forbindelser. Det skal også
gis til alle husstander i
Stor-Elvdal, forteller
Ousland.

Ousland er forøvrig meget
godt fornøyd med sluttresultatet
av serien. Det samme er
oppdragsgiverne. Da Ousland
fikk oppdraget, ble det
slett ikke utelukket at det
kan komme til å bli muligheter
for lignende utsmykninger
i tiden framover.

Tor Sandberg

ANMELDELSER

Kritikk, ros og slakt

Evenstad hvor skogskolens ulike tilbud blir presentert — som i en studiehåndbok.

Når det gjelder tegningene, er det utført med Ouslands etterhvert meget sikre strek, selv om det nok kan påpeke at det blir noe stivt over ham til tider. I «Nattlys» (del to av Solruns saga) eksperimenterte Ousland i langt større grad med lys og skygge enn her, og kom meget godt fra det.

For samlere vil nok hef-

tet «Evenstad» bli meget ettertraktet etterhvert. Så vidt vites kommer ikke heftet i vanlig salg. En henvendelse til Hedemark Distriktshøgskole avdeling Evenstad, 2480 Koppang, må til før Ousland-fans får tilgang på Ouslands seneste verk.

Tor Sandberg

Bjørn Ousland:
Evenstad
—Storgård, skogskole og distriktshøgskole
hf, 20 s.
1990

akseptabel underholdning. Etter at det har vært stille omkring Steffen Kverneland en stund, slår han til med «Jan Peder Syse sitter på sitt kontor og regjerer». Syse blir her presentert som en gammel pedofil gris, i tråd med Gateavisas tradisjoner med hensyn til offentlige personer. Historien er syltynn og Kverneland sørger for å bringe enda mer forvirring inni bildet med å bruke samme tegning og samme tekst opptil flere steder i den fire sider lange serien. Syse har forøvrig sjelden vært så lik seg selv som i denne serien.

Av andre kjente navn kan vi nevne at både Erik Falk, Bob Horn og Ola Hegdal bidrar med ikke akkurat overopfinnsomme serier. Torstein Gundersen har litt mer å fare med i sin «Gullfiskbollen», basert på en fortelling av Marcel Bealu (hvem nå det er). Espen Lauritzen er et for meg ukjent navn. Han bidrar imidlertid med en vel gjennomarbeidet skrekk-fortelling hvor likemarken virkelig får boltre seg. Lauritzen imponerer med oppfinnsom bruk av lys og skygge og skraveringer.

Resten av bidragsyterne skyter til dels langt utenfor mål; både med hensyn til manus og tegninger. Temavalget er ikke oppfinnsomt. Vi får servert fyll og fest, homoseksuelle

samleier, halvskjulte perversjoner og umotivert vold.

Eneste kvinnelige deltaker i løpet av de 50 sidene er ukjente Lotta Svendsen. Hun er absolutt ikke med på å trekke opp gjennomsnittet, selv om hennes slagferdige og kvinnelige hovedperson er vel signet anderledes. Gatevisa varsler forøvrig om «Psykose» fra nå av skal bli en årlig forreteelse. Dette innebærer at nye talenter, sammen med gamle, får god tid til å finpusse sine serier fram til neste gang. Fristen foran årets nummer var kanskje i korteste laget til at alle som ville bidra med sitt aller beste.

Gatevisa skal forøvrig ha ros for at de lager rom for tegnere med noe anderledes innfallsvinkel enn hva for eksempel «Pyton» kan by på. Psykose påstår selv at de er sin 21. årgang, men det er bare vrøvel.

Tor Sandberg

Red. Judith Nærland
Psykose nr.4
Hf., 52 s., kr. 25,-
Futurum Forlag

I glede over å se Michael Holmberg tegne igjen, trykker vi et bilde av ham (selv)...

På vei mot «OVERGRUNNEN»?

I slutten av august kom Gatevisa på gata med et nytt nummer av sitt tegneserieblad «Psykose».

Her luktet det undergrunn lang lei, men samtidig er det flere av de totalt snaut 20 bidragsyterne som er på rask vei opp mot overflaten.

Christopher Nielsen har allerede nådd dit med salgsuksesser på etablert forlag. I «Psykose» blir vi presentert for Nielsens liv som serietegner med utgangspunkt i en fjern framtid. Den aldrende Nielsen blir konfrontert med

Michael Holmberg om opphavet og utbytelsen av visse tegneserier. Det hele ender selvfølgelig med kraftig kjeftebruk. Nielsen og Holmberg har forøvrig tegnet halvparten hver av serien som ikke er på mer enn en side.

Waldermar Hepstein ligger og vaker på nippet til «overgrunnen». I «Kong Arne» forteller han oppfinnsomt og fikst om Arne Myrdal og hans teorier omsatt i praksis. Resultat: Et innbyggertall i Norge på 800 «rene» personer. I «Martin Magiker» er historien tynnere, men fortellingen om den mislykte magikeren som mislykkes enda mer i et forsøk på å bli en suksess, er likevel

KRÅDET HAR BESTEMT SEG:

Prosjektstøtte til tegneserier

Saken om offentlig støtte til norske tegneserier ble litt av en føljetong, men det ble happy end til slutt. I 1989 hadde Norsk kulturråd en drøftingsrunde med blant annet forlag, forfatter- og tegnerorganisasjoner.

Det resulterte i at rådet 31. januar i år vedtok å innføre en innkjøpsordning for tegneserier. Denne skulle i korthet fungere på den måten at rådet skulle kjøpe en del av opplaget (sann-

synligvis 1000 stykker) av enkelte norske serieutgivelser. De innkjøpte album skulle plasseres rundt om på bibliotekene.

Den svenske ordningen

Det kom flere interessante norske album på markedet kort etter dette vedtaket. Utgivelsene var blitt utsatt nettopp med tanke på en eventuell støtteordning. Men samtidig begynte man å tenke på nytt i Kulturrådet. Man blikket til Sverige, der de i mange år har hatt støtte til tegneserier, men i form av produksjonsstøtte, ikke innkjøpsordning. Det innebærer at de svenske serieutgiverne får tilskudd til å dekke produksjonskostnadene ved noen av utgivelsene, men de må selv

sørge for distribusjonen uten at det offentlige foretar noen innkjøp. En tilsvarende ordning har vi i Norge for kunstnerisk illustrerte barnebøker.

I Sverige har støtten til seriene økt fra år til år, og i 1990 ligger den på ca. en million kroner. Norsk kulturråd poengterer at det fremdeles er en del små forlag som står bak de svenske serieutgivelsene. I Norge har småutgivere hatt problemer med lønnsomheten, men dette kan kanskje bedre seg med en stønadsordning. Kulturrådet peker også på at norske illustrerte barnebøker har opplevd et oppsving både kvantitativt og kvalitativt etter at produksjonsstøtten ble innført i 1969.

Fra innkjøpsordning til prosjektordning

I august ble det holdt et nytt møte mellom representanter for Kulturrådet og de berørte parter, og 7. september ble det endelige vedtaket fattet i selve Norsk kulturråd: Det *blir* produktstøtte.

Siden alle typer serieutgivere kan søke, velger TEGN å gjengi reglene for den nye produktstøtten i tilknytning til denne artikkelen. Søknadene skal vurderes av en komité på fem medlemmer utnevnt dels av Kulturrådets faglige utvalg for litteratur, dels av Norsk Illustratørforbund og dels av forlagene.

Det kan søkast prosjektstøtte til:

1. Album i originalutgåve, første opplag. Albumet skal ha norsk språkform - evt. omsett fra samisk original -, utgivast på norsk forlag, og minst ein av opphavsmennene skal vere norsk.
2. Albumet kan vere innbunde eller hefta, og må ha minst 32 sider.
3. Prosjektstøtte gjeld ikkje seriehefte og blad, heller ikkje nyopptrykk av klassikarar eller avslutta historier som har stått på trykk tidlegare. Unntak kan gjerast for nyare føljetongar, antologiar og presentasjon av kunstnarens samla verk.

Komiteen har fått følgende sammensetning: Peter Haars (tegner og lærer ved Kunst- og håndverksskolen), Eirik Ildahl (forfatter av bl.a. tegneserier), Borghild Gramstad (redaktør av Syn og Segn og forfatter av en avhandling om tegneserier), Diddi Hernes (Universitetsforlaget) og Jon Gisle (redaktør av TEGN).

Bevilgningen på kroner 300000 for 1990 står ved makt. Hvor mange utgivelser som kan nyte godt av dette beløpet, er foreløpig vanskelig å beregne. I 1991 og 1992 skal beløpet høynes til 500 000 per år, og deretter skal hele ordningen tas opp til vurdering. Forhåpentligvis blir ordningen permanent.

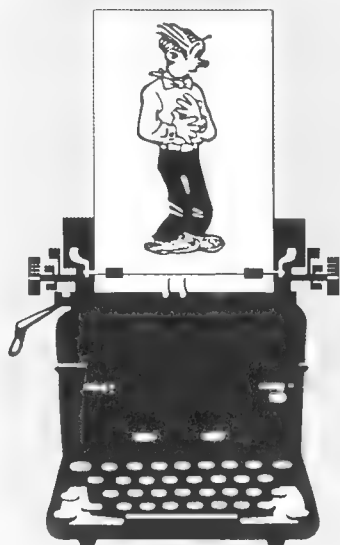
Til fordel for alle

Ordningen burde, hvis komiteen bruker vettet, by på fordeler for alle. Forlagene vil lettere kunne satse på norske serier og unngå tap. Opphavsmennene vil - meget fortjent - kunne tjene litt bedre enn før, dels ved at de får utgitt ting som ellers ville ha ligget i forlagsredaktørens skuff, og dels ved at noe av støtten går direkte til dem, og dette kommer i tillegg til det de får av honorar/royalty fra sine forlag. Publikum vil antagelig oppleve flere norske kvalitetsserier på markedet, og til en noenlunde rimelig pris; et av argumentene for produksjonsstøtte i stedet for innkjøpsord-

ning var nettopp at en innkjøpsordning kunne friste forlagene til å prise sine utgivelser høyt.

For 1990 blir det gjort unntak fra regelen om at man skal søke på forhånd. Grunnen er at vi er kommet langt ut i året, og at det er rimelig å gi utgiverne av de albumene som allerede er kommet ut, en sjanse til å søke. I år får vi altså en kombinasjon av vurdering av allerede utkomne album og av skisser til nye album. Komiteen får her en ekstra vanskelig oppgave.

JG

Retningslinjer for praktisk gjennomføring

a) Norsk kulturråd gir *førehandsstøtte*.

b) Eit utval vurderer prosjekt på grunnlag av innsendt materiale to ganger i året: 1. mai og 1. november.

c) I utvalet sit fem representantar - ein for forleggarane, to for Norsk Illustratørforbund og to for Norsk kulturråds faglege utval for litteratur og allmenne tidsskrift, alle med personleg vara.

d) Innan dei fastsette datoane skal søkaren ha sendt inn synopsis/manus, layoutskisse og minst fire originalsider. Utfylt søknadsskjema med opplysningar om opplag, kostnader, royalty o.a. må følgje materialet.

e) Vurderingsutvalet fastset støttesummen på grunnlag av innsend kalkyle og andre opplysningar. Forlaget forpliktar seg til å betale ein viss del av tilskotet til opphavsmennene - kor stor del avgjer utvalet i kvart tilfelle. Denne summen skal komme i tillegg til honorar/royalty.

f) Norsk kulturråd betaler ut pengane når repro er klar. Rådet føreset at søkaren gjer kjent at tiltaket er støtta med midlar frå Norsk kulturfond.

g) Klager over avslag/støttesum kan føre til ny behandling i utvalet dersom utgivaren meiner det ferdige produktet er vesentleg betre enn det materialet nemnda fekk vurdere på førehand. Klagerett gjeld elles berre feil i saksbehandlinga.

h) Statsstøtte føreset at Riksrevisjonen har innsynsrett i endeleg rekneskap for alle tiltak som har fått slik støtte.

P PROPAGANDA

Kong Hassan av Marokko: Hans Majestet Tegneseriefiguren

Propaganda (av latin propagare, utbre), metode, forteller vårt leksikon, til å skape el. opprettholde en gunstig (resp. negativ) holdning til en person, organisasjon, el. et ideal i den hensikt å få herredømme over el. kontroll med individers handlinger.

I ngen form for litteratur er mer populær enn tegneseriene. I antall er tegneserieleserne flere enn romanleserne, dokumentarbokleserne, barnebokleserne, for ikke å snakke om lyrikleserne. Av stoffet i avisene er tegneseriene visstnok det som blir lest av flest mennesker, flere enn dem som le-

ser sensasjonsoppslagene, sporten og alt det andre.

Tegneserier har appell. Derfor kan de også brukes til propagandaformål. Når dette ikke forekommer i større grad, er det nok fordi "tung" propaganda ikke er så vanlig i de "tunge" tegneserieland.

Marokko

For noen år siden var jeg en tur i Marokko. Marokko er et muslimsk land, men viktigere er det at det er et av verdens gjenværende enevoldsmonarkier. Iallfall er kongen tilnærmet eneveldig. Og av og til må religionen vike for enevoldsfyrstens interesser. Som kjent har islam et restriktivt forhold til alkohol. Restriksjonene er imidlertid ikke så store i Marokko; kongens bror er nemlig bryggerier...

I islam er man også restriktive mot å lage naturalistiske bilder. Jeg

har hørt to forklaringer på dette. Den ene er at den som foretar naturalistiske avbildninger, gjør seg skyldig i blasfemi fordi han prøver å konkurrere med Guds skaperverk. Den andre går ut på at lager du et bilde av et menneske, tar du sjelen fra det; den tar nemlig bolig i bildet. Som fotograferende turist i Marokko må man respektere dette.

Men det er én som lar seg avbilde uavlatelig, tydeligvis uten å frykte for sin sjel. Portrettet hans henger overalt - ikke bare på offentlige kontorer, men også i banker, hoteller, restauranter og barer hvor man skjenker hans brors utmerkede øl. Jeg tenker selvfølgelig på monarken selv: kong Hassan 2. Og han er til og med tegneseriefigur!

For å bli i den muslimske terminologien, er Marokko ikke noe Mekka for serieelskere. Utbudet av tegneserier i kiosker og butikker er beskjedent. Men det var ett album som stakk seg fram overalt. Og det var en biografi over kong Hassan.

Hovedpersonen som statist

Det starter med hans fødsel i 1929, åpenbart en stor begivenhet. Videre skildrer albumet marokkanernes

Prins Hassan (nederst til høyre) i begivenhetenes utkant under Casablanca-konferansen i 1943. Sentralt i bildet kong Muhammed 5., Roosevelt og Churchill.

frigjøringskamp mot franskmenn og spaniere i mellomkrigstiden. Serieforfatteren har hatt visse problemer med å gi Hassan en heroisk rolle i denne kampen; han var jo svært ung, og faktisk skjedde mye før han ble født. Det er og blir hans far, Muhammed 5., som tiltrekker seg oppmerksomheten. Men siden det liksom er Hassan som skal være hovedpersonen, veksler handlingen på en pussig måte mellom i og for seg spennende scener fra den politiske og militære arena og totalt uinteressante bilder av prinsens utdannelse og oppdragelse.

Det idealiserte bildet av den senere kongen begynner å ta form: Hassan vinner en svømmekonkurranse, guttungen Hassan i oberstuniform, Hassan som speiderleder. Og i 1940: Den elleveårige Hassan ved sin fars side, ivrig bøyd over kartet som viser utviklingen i verdenskrigen. Deretter tenåringen Hassan i kulissene under Casablanca-konferansen i 1943. Kort sagt: Verdensbegivenhetene passerer revy med Hassan som rekvisitt.

Halvveis i albumet er vår "helt" omsider blitt voksen. Endelig griper han en pistol og trer direkte inn i handlingen under en dramatisk episode i landets historie. Hans far kongen avvæpner ham imidlertid etter en halv side, og vår venn Hassan er igjen henvist til en plass på sidelinjen. Og der forblir han mens Marokko gjenvinner sin selvstendighet i 1956.

Hovedpersonen som landsfader

Langt ute i albumet dør endelig kong Muhammed. Hassan inntar tronen, og på albumets siste sider kan seriens opphavsmenn omsider la ham være hovedperson.

Historien endrer nå karakter. Hassan framstilles som den store landsfaderen. Han gir landet ny grunnlov, og tegneserien gjengir såmenn de eksakte stemmetallene fra folkeavstemningen over den nye konstitusjonen! (Meget visuelt, ikke sant?) Han bygger ut jordbru

...CHER PEUPLE, DEMAIN TU FRANCHIRAS LA FRONTIÈRE ET TU FOULERAS UNE TERRE QUI EST TIENNE... QUE DIEU PASSE EN SORTE QUE TA MARCHÉ SOIT CELLE DE LA VICTOIRE.

Kongen forbereder inntoget i Vest-Sahara.

ket. Han reformerer skolevesenet. Han slår ned et kuppforsøk. Han innlemmer Vest-Sahara i Marokko på en "fredelig" måte; tegneren unnlater omhyggelig å vise de mindre fredelige sidene ved situasjonen i dette området.

Han innfører en form for parlamentarisme, og så er albumet plutselig slutt, idet kongen oppretter et "nasjonalt sikkerhetsråd".

Hovedpersonen som dramaturgisk fremmedlegeme

Dramaturgisk er albumet som man skjønner en underlig sak. Det faller i to deler. De to første tredjeparter skildrer en lang og dramatisk epoke i Marokkos historie. Dette kunne ha vært virkelig spennende saker hadde det ikke vært for den forbaske hovedpersonen som er totalt utenfor handlingen, men som likevel stikker seg fram. Den siste tredjeparter er en ren hylningstale til samme hovedperson, og enda mindre spennende. Hode og hale mangler.

Og disse dramaturgiske svakheter kommer av at serieskaperen — hvis man kan kalle dem «skapere» — har hatt én eneste hensikt med serien, nemlig å drive propa-

ganda for det marokkanske diktaturet. Alle andre hensyn viker for dette. Selve oppbygningen av historien avslører altså at dette er ren propaganda og ikke noe annet.

Hvem står bak?

Albumet er ikke utgitt i Marokko, men på forlaget Fayolle i Paris. Opphavsmennene har ikke fått sine navn hverken på omslaget eller tittelbladet. Det kan de kanskje være glade for, men samtidig viser også dette at albumet er utgitt i propagandahensikt; normalt framhever man jo tegnerens og forfatterens navn i franske seriealbum. På kolo-fonsiden finner vi navnene med liten skrift; manusforfatteren heter Serge Saint-Michel, og verket har ikke mindre enn to forfattere: Bernard Dufossé og Philippe Stemis. Franske navn, altså, ikke marokkanske.

Albumet er ganske påkostet slik franske album pleier å være, innbundet i stivbind og selvfølgelig i farger. Tegningene er relativt forsøggjorte. Det er lagt arbeid i produktet. Det inngår i en albumserie som heter *Il était une fois...*, "Det var en gang...". Albumet inneholder ingen opplysninger om hva som ellers er utgitt i denne serien, som er ukjent for undertegnede.

Vil man være snill, kan man karakterisere dette albumet som en kuriositet. Jeg synes ikke man skal være så snill. Jeg er tilbøyelig til å betrakte det som noe mer. Det viser at tegneseriene, som altså er verdens mest populære litterære genre, kan brukes effektivt i propaganda-døymed.

At det kan bli ganske mislykket, som i vårt eksempel, er så sin sak. Hvilken virkning denne form for propaganda kan få, er også vanskelig å si. Men det som er sikkert, er at skal man nå virkelig mange mennesker med et «budskap», da skal man ty til tegneserie-formen.

Jon Gisle

Christopher Nielsen:

Bakveien inn til de respekterte

Det var en varm dag i juli. I skjul for den steikende sola hadde Christopher Nielsen, den etterhvert herostratisk berømte tegneserieskaperen, funnet ly ned i kjelleren hos Tronsmo Bok- og Tegnseriehandel.

Ærbødige tegneseriefriks paraderte langsomt forbi Nielsen med Nielsens seneste verk i hendene: «FÜMMs bö — samlede verker». Andektig rakte de ydmykt det glinsende albumet i stive permer fram mot sin Gud og takket stille i det Nielsen lot sin begavede pennehånd snirkle ned det ettertraktede navnetrekket. Mens prosesjonen skritt for skritt beveget seg framover og stablene med kostbare album (til 175,- kr. pr. eks. nemlig) ble lavere og lavere, glimtet det titt og ofte i blitzpærer tilknyttet kostbare foto-apparater. Tabloidpressens representanter sirklet rundt Nielsen og foreviget hans person fra alle vinkler. Andre været opplagsrekorder mens de skriblet ned Nielsens dype og filosofiske svar på journalistenes ikke fullt så dype og filosofiske spørsmål.

Endelig! Et nytt geni! Munch og Ibsen i combi-utgave! Hvilken sensasjon!

Christopher Nielsen signerer suksessen «FÜMMs bö» — som her er å få kjøpt via Tronsmo i Oslo eller via Bokklubben Nye Bøker.

Og dessuten i ruter slik at vi slipper alle de lange og vanskelige ordene...

Nielsen smilte glatt i skjeggstubbene mens blekket sank i pennen og journalistenes blokker ble fulle av mer eller mindre korrekte sitater. Han husket en gang for bare få år siden. Det var den tiden han gikk og tørstet i hovedstaden. Tørstet etter anerkjennelse og suksess, men mest av alt etter øl selvfølgelig. Merkelig som alt hadde forandret seg — ja, utenom ølet da.

Sju år gammel tegnet Nielsen en sytende indianer. Senere ble figurene hans mer frikete enn indianere vanligvis er. Men like fort som Nielsen tegnet, like raskt ble resultatene slengt på bålet. Nielsen eide nemlig, og her står klippefaste myter for fall, selvkritikk. Først for rundt ti år siden sluttet Nielsen å brenne sine verker. I stedet begynte rundgangen til de som kunne tenkes å publisere hva han tegnet. Resten av historien bør være kjent for de fles-

te. Etter at Gateavisa grep fatt i Nielsen og hans «To trøtte typer» har et utall publikasjoner trykket Nielsen til sitt bryst og sine spalter. Til å begynne med lå disse publikasjonene nok noe til side for den mer allmenne smak, men etterhvert har alt og alle fra Morgenbladet til musikkavisa Puls benyttet Nielsen. Selv konservative TEGN, med sine strikte forklaringer på hva som er godt og dårlig, har Nielsen albuget seg rom og spalteplass. Og det Nielsen ikke har fått publisert via andre, har han utgitt selv, blant annet med Tegneserie-Forumets *Sproiing*-pris i belønning.

Det gullkantede eventyret om Christopher Nielsen begynte nok likevel først med «Fettsugeren». Denne uspiselige historien om forfengelighet og revolusjon har etterhvert solgt i rundt 4.000 eksemplarer. Semic tjente penger på utgivelsen, og ga uten å nøle Nielsen en ny sjanse. Tidlig i sommer dukket «Jazzbasillen» opp i butikkene. Over 80 sider forteller Nielsen om Oslo på 50-tallet. Hovedpersonen er en riklig ufyselig og fullstendig talentløs apotekersønn og saksofinist, Christian Bloch, som etter å ha forskynt seg av pappas varelager, havner oppe i en rekke håpløse situasjoner. Ustøtt av det norske jazzmiljøet beslutter Bloch å engasjere ekte negre (en sjeldenhet i Oslo på de dager) til en konsert på selveste Colluseum, med ham selv som en fullstendig (for alle parter) overraskende gjesteartist. Herifra bærer det rett utfor bakke med Bloch og hans amerikanske jazzmusikere. Først flere år senere, etter et fengselsopphold, blir Bloch tatt til nåde igjen i et program med ingen ringere enn Erik Bye er pro-

Nielsen som avistegner i Arbeiderbladet (igjen)...

Christopher Nielsen SIGNERER

FÜMMS BÖ
EKSTRABOK
BOKKLUBBEN NYE BØKER
Jazzbasillen
VG: "ET MESTERVERK"
DAGBLADET "TEGNE-
SERIEKUNST PÅ ET
INTERNASJONALT NIVÅ"
+ RUMPPFAILLFFTOO?
No.1, ET SAMLEROBJEKT!!

TRONSMO BOKHANDEL LØRDAG
KRISTIAN AUGUSTSGT. 19
FRA KL. 11⁰⁰ TIL KL. 14⁰⁰ 21. JULI

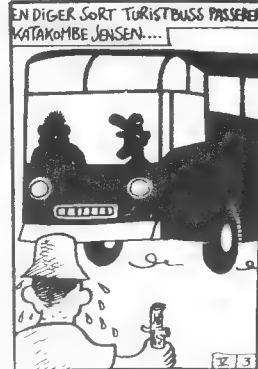
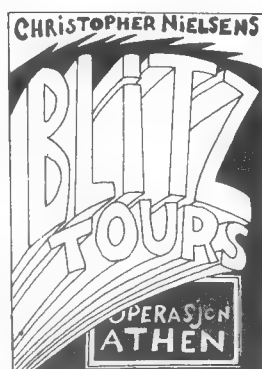
Chrisopher Nielsen signerer suksessen slik han selv oppfatter hendelsen...

gramleder.

Det var særdeles kort fortalt om «Jazzbasillen». Forhistorien til albumet er mye lengre. Christopher Nielsen kunne allerede i oktober 1988 fortelle TEGN at han hadde startet research-arbeidet til albumet. Det bærer også tegningene og historien preg av. Ved hjelp av eksperter som Randi Hultin har Nielsen gjenskapt sjargonger som i jazzmiljøet på denne tiden. Samtidig har Nielsen vært like nidkjær med hensyn til omgivelser, reklameplakater, kjøretøy og bygninger. Serien virkelig oser av 50-tall. Også på andre måter er «Jaz-

zbasillen» noe nytt fra Nielsen. Ikke minst når det gjelder opptrinn som vanligvis ikke forekommer i "finere familier". En kort oppsummering av innholdet i «FÜMMS bö» gjør dette klinkende klart.

Men først kort om hva som skjuler seg bak denne til Nielsen å være enkle og greie tittelen, noe Jon Gisle tidligere har påpekt. Dette albumet i stive permer inneholder tilsammen rundt 130 sider av Nielsens produksjon. «Jazzbasillen» utgjør rundt 80 av disse, Et godt intervju av Nielsen utført av den halv-kjente Anders Giæver, fyller ytterligere

noen sider. Resten, rundt 40 sider, er Nielsen av god, gammel årgang. Utvalget som blir presentert som "samlede serier", er i virkeligheten ikke mer enn rundt 20% av Nielsens bevarte produksjon. Seriene har tidligere stått på trykk i alt fra lugubre faziner til mer profesjonelle utgivelser. For oss som har fulgt Nielsen i noen år, blir det gledelige gjensyn med klassikere som blant annet «Lukt», «Om kjærlighet», «Hjemme alene fest» og «To trøtte typer». Min favoritt er «Husmorbanden», mangler dessverre. Også andre fantastiske serier glimter med sitt fravær, men det som blir presentert, viser til gjengjeld de fleste sider av Nielsen. Her er alt fra huleboere og anarkister til kvervulanter og idrettsfolk.

Setter man «Jazzbasillen» opp mot disse eldre seriene, blir man med en gang oppmerksom på den nedtoning av ville opptrinn som har skjedd.

De gode, gamle sidene inneholder blant annet:

- Sju selvmord.
- Seks mord.
- To samleier.
- Utallig mer eller mindre hentydninger og antydninger av andre former for kjønnslige drifter (jfr. onani og porno).

- Sju tilfeller av synlig avføring.

og

- Over 50 tilfeller av folk som spy.

Til sammenligning inneholder «Jazzbasillen» en håndfull narkomane og et par gale bygdekjerringer med hagle. That's all, folks... Hva har skjedd med Nielsen?

Har han tilpasset seg det kommersielle markedes krav om spiselighet? Et rimelig svar må være et rungende *tja!* Tja, fordi Nielsen utvilsomt har vært med på å utforme markedet selv med sin overproduktivitet i løpet av de seneste årene, som virkelig har fått markert en gjennombruddsperiode for tegneserier her til lands (jfr. bl.a. opprettelsen av tidsskriftet TEGN). Nå har imidlertid det skjedd at andre har overtatt spy- og bæsje-tradisjonen som Nielsen langt på vei har hatt eneansvaret for. Og som vanlig er kopiene langt mindre sjarmerende enn originalen. «Pyton» som har vært den tydeligste eksponenten for rompe.kulturen i tegneseriene, er som bladets tittel antyder "bare ræva".

Nielsen har utvilsomt oppfattet hvilken vei det bar. Iallfall kan det være bakgrunnen for at «Jazzbasillen» framstår som et "voksner" og mer modent album enn kanskje tilfellet har vært med tidligere produkter. Nielsen har

som omtalen har gitt forståelse for, talenter og evner til å konstruere en historie som har slike kvaliteter at den er mer enn svømmedyktig, uten at Nielsen er nødt til å innføre spyende mennesker på side etter side for å holde leserens oppmerksomhet ved like. Heller tvert om kan man si.

Konklusjonen må være at Nielsen av 1990 er spennende som aldri før. Tegnestilen hans er den samme som den har vært i de siste årene, og likevel mer gjennomarbeidet. Det er også historiene som stadig blir mer solide. Likevel har de så langt ikke kommet dit hen at de har blitt tradisjonelle. Nielsen vet å velge vinkler som ender opp i de mest absurde tegneseriebyggverk. Suksessen har imidlertid en fare: Nielsen risikerer nå å bli tatt på alvor. Og er det noe Christopher Nielsen ikke ønsker, så er det tilsynelatende nettopp det.

Nielsen er forøvrig ikke av dem som hviler på sine laurbær. I sommer har han blant annet fullført historien «Blitz Tours» som avisserie i Arbeiderbladet (om turister som okkuperer Egypt!) og han har også begynt som illustratør av barne bøker. Slå den!

Tor Sandberg

NORSK TEGNESERIEFORUM (NTF)

Hvordan følger du med
på hva som skjer
i
seriemiljøet?

BOBBLA følger med medlemskap i
Norsk tegneserieforum, landsorganisasjonen for tegneserieinteresserte i Norge.
Du betaler bare:

75,- kroner om du er over 17 år
50,- kroner om du er under 17 år

Du leser

Norsk tegneserieforums medlemsblad

BOBBLA

som kommer seks ganger i året, fylt med nyheter, kommentarer og sladder

**Betal inn
på poste:**

NORSK TEGNESERIEFORUM

Westye Egebergsgt. 8 C

0172 Oslo 1

Postgirokonto nr. 0805 4034815

TRYKKSAKER

STEDET DU KONTAKTER

RING
(09) 88 49 11

DIN TRYKKSAK VÅR UTFORDRING

GAMLE NUMRE AV TEGN BLIR SOM NYE!

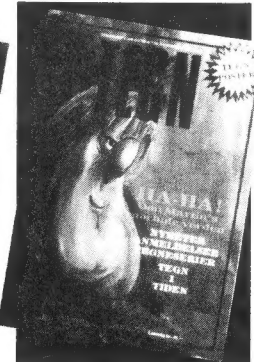
TEGN 1/86 Kr.29.-
UTSOLGT!
Brétècher-Conan-
Katter-Crumb-Gun-
dersen-Donald...

TEGN 2/86 Kr.29.-
UTSOLGT!
Doonesbury-Mort
Walker-Ousland-
Blueberry...

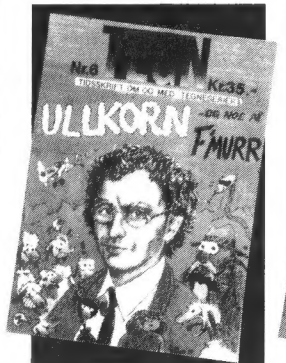
TEGN 3/87 Kr.29.-
FÅ IGJEN!
Will Eisner-Indian
Summer-Donald-
Supermann...

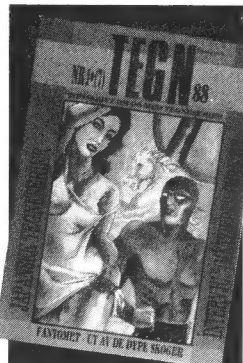
TEGN 4/87 Kr. 35.-
Don Martin-Pratt-
Cosey-Freddy Milton-
norske tegnere...

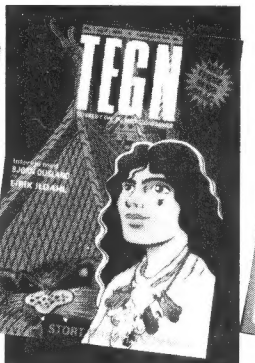
TEGN 5/87 Kr.35.-
Franske serier (tema)-
Moebius/Giraud-
Bomann-Vindens
passasjerer...

TEGN 6/87 Kr.35.-
Utstilling-F'Murr-
Spiegelman & Maus-
Bomann...

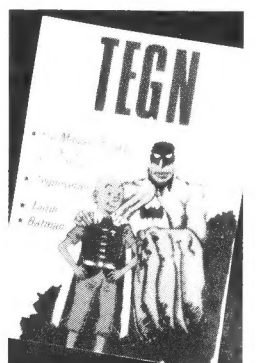
TEGN 7/88 Kr. 35.-
Fantomet-Ildahl-
Peter Haars-
Mézières & Christin...

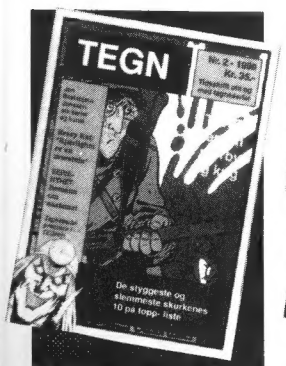
TEGN 8-9/88 Kr. 64.-
(Dobbeltnummer)Jon
Gisle-Teori-Ousland-
Ildahl-Kjempeserie...

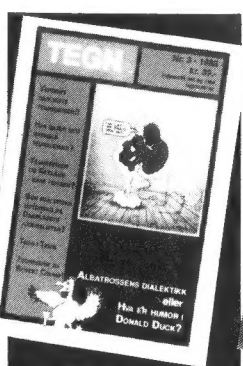
TEGN 10/88 Kr. 35.-
Donald Duck-Carl
Barks-Chr. Nielsen-
Kenya...

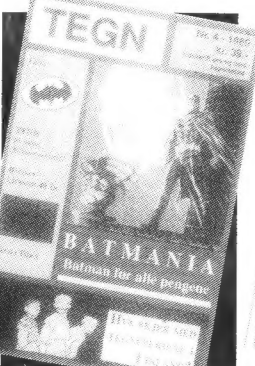
TEGN 11/89 Kr. 35.-
Knut Westad-Morten
Myklebust-Tintin-
Batman...

TEGN 12/89 Kr. 35.-
Kunst-Tardi-
Bomann-Krazy Kat-
Serieskurker...

TEGN 13/89 Kr. 39.-
Robert Crumb-
Dialektikk-Sverige-
"Dårlige serier"...

TEGN 14/89 Kr. 39.-
Batman-Kunst &
Håndverksskolen-
Finland

TEGN 15/89 Kr. 39.-
Enki Bilal-Fransk
sensur-Superhelt-
kostymer

Det er fortsatt mulig å skaffe gamle numre av TEGN. Merk at her følger nummereringen kronologisk. Vær obs på at enkeltprisen varier. Noter nummeret, legg sammen prisen. Adressen står på neste side →

Stol ikke på hva de sier, støtt kampen mot...eh...Støtt kampen!

For kun 145,- små kroner støtter du TEGN og får 4 nummer av TEGN rett i postkassen i ett år, og er dermed garantert mot prisstigning. Fyll ut, klipp ut kupongen (eller skriv et brev, om du ikke vil klippe i bladet) og send det til TEGN:

TEGN

Postboks 162

1473 Skårer

Postgiro 4 37 21 08

Abonner på TEGN!

Ja, jeg må abonnere, send meg øyeblikkelig TEGN og en postgiroblankett

Navn:

Adresse:

Dette åndsverk skal til følgende
hedersperson:

C-post

Retur:

TEGN

Boks 162

1473 Skarer

CR! DE COEUR

Minni Piaf

Knut Nærum